

MAATÖÖLISTE JA VÄIKEMAAPIDAJATE KOJA TEATAJA

Fr. R. Kreutzwaldi
nlm. ENSV Riiklik
Raamatukogu

Nr. 3 (8)

Märts 1938

II aastakäik

SISU: Dr. agr. E. Terasmäe: Õppinud tööjõudude ettevalmistus põllumajandusliikude kutsekoolide kaudu. — Aug. Gustavson: Rahvusvahelise Töö-organisatsiooni algatusi põllutöölise ja väikemaapidajate huvides. — G. Abel: Kanakasvatus igasse väikemaapidamisse. — Aug. Vaigo: Põllutööliskonna päevaküsimusi. — Riiginõukogu kujundamisel. — Tööliskonna arstiabi korraldusest Haridusministeeriumile alluvate koolide põllumajapidamistes. — G. Taalman: Kutseorganisatsioonid ja poliitika. — Maatöölise ja väikemaapidajate elust. — Sotsiaalküsimusi. — Ringvaade. — Naine ja kodu. — Põllumajanduse töömailt. — Nõuandenurk. — Välismailt.

A.-S. ESIMENE EESTI PÕLEVKIVITÖÖSTUS

end. Riigi Põlevkivitööstus.

VILJAPUU-KARBOLINEUM R. P. T. 33

viljapuude kevadiseks pritsimiseks.

Müügil 2-, 5-, 10- ja 20-liitrilistes plekknõudes ja 200-liitrilistes vaatides; igal karbolineumi nõul on tarvitamisõpetus kaasas.

Hinnad:

Vaadiviisi — 30 senti liiter franko sihtjaam. Vaadi arvestame eraldi (Kr. 5.— kuni Kr. 8.—) ja võtame sama hinnaga franko Kohtla jaam tagasi.

Plekknõudes — 2 ltr. Kr. 1.20 franko sihtjaam (ühes nõuga)

5	"	"	2.30	"	"	"	"
10	"	"	4.15	"	"	"	"
20	"	"	8.—	"	"	"	"

Tellimistega ja järelepärimistega pöörduda aadressil:

A.-S. Esimene Eesti Põlevkivitööstus

Valli 4-3, Tallinn. Telefonid: 450-85, 474-76 ja 450-62.

Posti jooksev arve nr. 296.

Soovitame karjapidajatele

kõrgeväärtuslikke Taani

„F. M.“

ja Rootsi

„Alfa“

piimaveokanne,
piimakurne,
lüpsikuid,
kurnavatti,
talupiimajahutajaid
„Turnus“ ja „Alfa“ jne.

Müük minimaalsete vahetalituskuludega piimaühingute kaudu, kus võib tutvuda meie hinnakirjadega

P. K. „Võieksport“

MAATÖÖLISTE JA VÄIKEMAAPIDAJATE KOJA TEATAJA

ILMUB KORD KUUS

Väljaandja: Maatööliste ja Väikemaapidajate Koda.

<p>TELLIMISHIND: Aastas Kr. 1.20 6 kuu peale „ —.70 3 „ „ —.40 Üksiknumber „ —.15</p>	<p>TOIMETUS JA TALITUS: Tallinnas, Pärnu mnt. 10—15, telefon 462-15, avatud igal tööpäeval kella 8—3 p. l. Posti jooksev arve 699. Vastutav toimetaja Gustav Abel. Tegevtoimetaja August Vaigo.</p>	<p>KUULUTUSTE HIND: 1 lhk. Kr. 30.— ½ „ „ 15.— ¼ „ „ 7.50 ⅛ „ „ 3.75</p>
--	---	---

Õppinud tööjõudude ettevalmistus põllumajandusliikude kutsekoolide kaudu.

Dr. agr. E. Terasmäe,

Haridusministeeriumi põllumajandusliikude kutsekoolide peainspektor.

Mie põllumajandus on teinud oma senises arengus suuri edusamme. On rohkem kui kahekordistunud talundite arv, on laienenud kultuurmaa pindala, on tõusnud toodangud, suurenenud loomade arv taludes ja mitmekesistunud tootmisalad.

Ühes sellega on kasvanud tarvidus kutseliselt ettevalmistatud talujuhtide ja tööjõudude järele. Kuigi viimati mainitud alal pole meie senised saavutused kooskõlas üldise eduga, on siiski põllumajandusliikude kutsekoolide ja neis õppivate maanoorte arv pidevalt tõusnud.

Viimane murrang meie hariduspoliitika suunas on selleks soodustavalt kaasa mõjunud ja üldine kutsehariduse tunnustamine ning esiletõstmine annavad põhjuse lootale, et ka järgmistel aastatel kestab alganud järsk ja kiire õppivate noorte arvuline kasv kutsekoolides.

Meie põllunduskoolide ülesandeks on olnud talujuhtide ettevalmistamine ja sihiks —

igasse tallu kutseliselt ettevalmistatud juht.

See suur siht peab jääma meile ka järgnevateks aastateks.

Õppinud talujuhtide ettevalmistamine on antud 1- ja 2-aastase õppeajaga põllunduskoolidele, 3-aastase õppeajaga põllunduskeskkoolidele ja ka avatavale põllundustehnikumile. Nendes koolides õpivad peamiselt need maanoored, kes asuvad hiljem taludesse tööle, kas alul isa kõrval ja pärast peremehena või kohe iseseisva juhina. Siit on selge, et nende koolide kaudu noori palgalistele ametitele ette ei valmistata.

Kuid talud ja meie põllumajandus ei vaja ainult juhte, taluomanikke, vaid ka õppinud töölisi ja eriala tööjõude. Selleks on avatud ja töötamas mitmed põllunduslikud erikoolid, nagu tööjuhatajate-, kontrollassistendite-, karjatalitajate-, piiritusmeistrite-, meierite-, maaparandusmeistrite- ja aianduslikud koolid ning eriklassid. Korraldamisel on õpetalundites õppinud põllutööliste ettevalmistamine.

Osalt need koolid rahuldavad ka nende noorte soove, kes alul peavad teenima ja hiljem asuvad tööle talujuhina (tööjuhatajad, kontrollassistendid jne.), osalt aga valmistavad ette palgalisi tööjõude (meierid, piiritusmeistrid jne.).

Nimetatud põllumajanduslikud erikoolid on sobivad neile maanoortele, kel talusse jääda pole ruumi, ja ka põllutööliste lastele.

Arenenud põllumajandusliikudes riikides on kutseliselt ettevalmistatud tööjõud hinnatud ja nõnda peab see kujunema ka meil, kuigi praegu on sel alal võita veel küllalt raskusi. Põllumajandusliku töö ratsionaliseerimisega ja mehhaniseerimisega käsitäes peab tõusma tööviljakus ja lüheneb tööpäev. Sellele lisandub üldine tööjõu kallinemine. Need kokku tingivadki põllumajanduses tegutsevate isikute kutselise ettevalmistuse.

Vaatleme nüüd lähemalt, kuidas toimub meil käesoleval ajal õppinud tööjõudude ettevalmistamine põllumajandusliikudes erikoolides ja millised on lähema aja kavatsused sel alal.

Karjatalitajaid vajatakse nii



Väimela põllutöö- ja
karjatalitajatekool
Võrumaal

mehi kui naisi taludesse rohkem kui seni on suudetud neid koolides ette valmistada. Õppeaeg karjatalitajatekoolis kestab ühe aasta ja lõpetajad õiendavad selle järele oma järelepraktika talus ühe aasta jooksul, mille järele saavad karjatalitaja kutseilise nimetuse. Kooli astumisel nõutakse 17 a. vanust ja algkooli haridust. Õpilased asuvad kooli juures internaatides ja saavad söögi töö eest, või tasu töö eest kooli põllumajapidamises. Igal juhul õppimine karjatalituskoolis on väga odav. Õppemaksu ei võeta. Karjatalitajatekoolid töötavad Harjumaal — Purilas, Virumaal — Vaekülas, Võrumaal — Väimelas ja lähemal ajal avatakse see veel Viljandimaal — Oisus.

Praegu on õpilaste tung neisse koolidesse olnud tagasihoidlik, kuid see olukord peab muutuma. Meie üha edenev karjamajandus nõuab õppinud töötajaid ja talitajaid. Võiks isegi väita, et juhul, kui meil ei osataks hinnata karjatalitajate tööd, siis raske on uskuda meie karjamajanduse suuresse edusse. Koos kutselise ettevalmistusega ja suurema tööproduktiivsusega peavad paranema ka palgaolud. Ei ole sugugi tarvis, et igale koolist tulnud algajale karjatalitajale oleks kindlustatud suur palk, kuid tarvis on paremat palka maksta kohe siis, kui nad oma kasulikkust suudavad talus tõendada. Ja edasi peab iga talu olema teadlik selles, et karjatalitaja töö on väga vastutusrikas ja suurt hoolt nõudev ning selle tagajärjel tuleb karjatalitajale usaldada esmajoones karjapidamine ja teda vabastada võimalikult kõikidest teistest töedest.

Lähedased karjatalitajatekoolidele on kontrollassistentide - koolid,

kus õppimine kestab kaks aastat. Olgu märgitud, et selle kooli esimene klass on karjatalitajate klass ja teise klassi võetakse vastu karjatalitajatekooli lõpetanuid. Õppimine toimub ka kontrollassistentidekoolides üldiselt samadel alustel ja tingimustel nagu öeldud karjatalitajatekoolide kohta ja on üldiselt väikseid kulusid nõudev.

Kontrollassistentide vajadus on praegu aastas 90—100 assistendi ümber ja karjatalitajate arvu kasvamisega võib see veel tõusta. Nõutakse enam mees-assistentide, vast seepärast, et seni peamiselt tütarlapsed on selle kutse vastu tundnud huvi, kuna poisid on siirdunud rohkem tehnilistele aladele.

Kontrollassistentid on meil üldiselt hinnatud tööjõud. Nüüd, kus vastava seaduse alusel on kontrollassistentide kutse korraldatud ja seatud sisse vanema kontrollassistentide kutse, on loota, et ka nende palgad võiksid näidata paranemist. Kontrollassistentidekoolid töötavad Harjumaal — Kuusikul ja Tartumaal — Kuremaal.

Tööjuhatajaid vajavad suuremad talud ja säärased põllumajapidamised, kus omanik ise ei juhi talu. Nõudmine nende järele on suurem, kui neid seni on suudetud ette valmistada. Tööjuhataja kutse on meil alles arenemisel ja selle töö väärtuse õige hindamine kasvamas. Tööjuhatajatekoolis kestab õping 2 aastat ja õpilased asuvad kooli juures internaatides. Õpilaste toitlustamine toimub ühistegelisel alusel ja on võrdlemisi odav, samuti on õpilaste töö majapidamises tasuta. Õppemaksu ei nõuta. Koolid asuvad Virumaal — Vaekülas ja Järvemaal — Vodjas. Esi-

Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni algatusi põllutööliste ja väikemaapidajate huvides

Aug. Gustavson,
Rahvusvahelise Tööstööbüroo korrespondent Eestis.

Maatööliste ja Väikemaapidajate Koja Teatajas nr. 5 andsin lühikese ülevaate Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni tööst maatööliste huvides. Kui sellel alal teostatud tööd ja töötulemusi võrrelda näiteks tööga, mis on sooritatud

tööstustööliste olukorra parandamiseks, siis peab mainima, et viimaste huvides on tehtud rohkem.

Tunnustades põllutööliste ja väikemaapidajate sotsiaalse olukorra parandamise ning elutaseme tõstmise väga

messe võetakse vastu vaid meesõpilasi, teise mõlemast soost isikuid.

Karjatalitajate-, kontrollassistendite- ja tööjuhatajatekooli astujailt nõutakse, et nad oleksid vähemalt ühe aasta töötanud tegelikult põllunduse alal.

Või- ja juustumeistrite ning koorejaamajuhatajate ettevalmistamine toimub Oisu Piimanduskoolis. Sinna õpilaseks pääsmine on raskem, kuna nõutakse peale algkoolihariduse veel 2-aastast eelpraktikat piimatööstuses. Õpingud kestavad koorejaamajuhatajatel ühe aasta, teistel 2 aastat, ning peale selle on pikk järelpraktika aeg meistrikutse saamiseks. Asjast huvitatuil tuleks nõutada andmeid otse koolilt.

Umbes sama aega nõudev on maaparandusmeistri kutsele ettevalmistamine Tooma Põllutöö- ja Maaparanduskooli kaudu, kus õping kestab alul 2 aastat ja siis veel õpinge meistrite eriklassis pool aastat. Selle järele on võimalik õiendada maaparandusmeistriabi kutseeksam ja 3 aastat kestnud erialalise töö järele meistri kutseeksam.

Kuigi õppimine Toomal on ilma õppemaksuta ja kõigiti soodustatud, siiski nõuab see pikemat aega. Ka ei ole maaparandusmeistrite vajadus suur ja osalt on nende töö veel korraldamise järgus.

Piiritusmeistrite ettevalmistamine toimub Jänedä Põllunduskooli juures ja vastavas eriklassis töötatakse 2 aastat. Õpilasi võetakse vastu üle aasta ja vaid meesisikuid.

Lähemad andmed nii maaparanduse- kui ka piiritusmeistrite ettevalmistamise kohta oleks soovivat asjasthuvitatuil nõutada otse vastavatelt koolidelt.

Aiamajanduslike koole tuleks pida eriti tähtsaks väikemaapidajatele. Aiandus on kõige intensiivsem põllumajanduseharu ja just sellepärast so-

biv väikemaapidamistesse, kus tuleb taotleda võimalikult suuremat toodangut pinnaüksuselt. Ka suurem tööjõukogus soodustab kõigiti aianduse ja mesinduse arendamist väiketalundites. Peale selle valmistavad 2—4-aastase õppeajaga aianduskoolid ette aednikuabi kutsele ja neid vajatakse ka aiandusassistenditeks aiandusringidele.

Praegu töötavad aianduskoolid ühe-, kahe- ja nelja-aastase õppeajaga. Viimased on aianduskeskkoolid. Kahes esimest tüüpi koolis on õppimine lühem ja ka odavam. Kooli töö ja elu on neis korraldatud sarnaselt teiste põllunduserikoolidega.

Kokkuvõttes tuleb tähendada, et kõigis elloendatud koolides õppimine oleks eriti soovitatav põllutööliste ja väikemaapidajate lastele kas vastava teenistuse leidmise või ka oma majapidamise huvides.

Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonnas on kaalumisel olnud erilise väikemaapidajate kooli asutamine, kus peamist rõhku oleks pandud väikeloomakasvatusele ja aiandusele. Säärane õppeasutus peaks asuma suurema majapidamise juures, kus oleks eraldatud üks või rohkem eeskujulikult korraldatud väikemajapidamist ja kus õpilased saaksid praktiseerida ning võtta eeskujut. Suurem majapidamise osa oleks tarviline töövõtete ja üldiste harjutuste korraldamise huvides. Ka soodustaks suurema majapidamise olemasolu õpilaste ülespidamist.

Samuti on kavatsusel mõldritekooli ellukutsumine, kuna see ala on meil seni olnud täiesti korraldamata.

Kõikide nende kavatsuste teostamine nõuab enne tõsist kaalumist, kulu ja aega. Kuid loodame, et suudame pida sammu ühes areneva põllumajandusega ja valmistada ette noori mitmele kutsealale, mis võimaldab paremaid tulemusi töös nii rahvamajanduse kui ka nende isikliku elu parema korraldamise huvides.

suurt tähtsust, otsustas Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni Administratiiv-Nõukogu läinud aastal Tööstööbüroo juures moodustada Alalise Põllumajanduse Komitee (Permanent Agricultural Committee), ülesandega olla tehniliseks nõuandjaks Tööstööbüroole põllumajanduslike küsimuste alal ning ühtlasi sideme loojaks Tööorganisatsiooni ja maailma põllumajandusliku tööala vahel.

Mainitud komitee, mis koosneb 30 erapooletust eksperdist 22 eririigist igast maailma nurgast, Tööorganisatsiooni esindajatest, esindajatest tähtsamate põllumajanduslike maade põllutööliste ja tööandjate organisatsioonide poolt, samuti Rahvusvahelise Põllumajanduse Instituudi liikmetest, pidas oma esimese istungi 7.—15. veebruarini s. a. Genfis. Komitee koosseisu ning arutletud küsimuste tähtsust silmas pidades võis seda täie õigusega nimetada maailma põllumajanduslikuks parlamendiks.

Päevakorral olid järgmised küsimused:

1. Põhimõtteline diskussioon (arutus) põllumajandusliku töö probleemide kohta.

Komitee üksmeelselt tunnustas, et põllutööliste tööolud ja elutase vajab parandamist rahvusvahelises ulatuses. Ühtlasi konstateeritakse, et väikemaapidajate olukord vajab samuti parandamist ning ühised sotsiaalsed probleemid riivavad mõlemaid. Nende probleemide suhtes seisukoha võtmiseks on aga vaja küllalt andmeid põllumajanduse tasuvuse, mehhanisatsiooni, ratsionalisatsiooni jne. kohta, millepärast avaldatakse soovi, et Rahvusvaheline Tööstööbüroo teostaks erilisi põhjalikke uurimusi põllumajandusliku olukorra kohta mitmest seisukohast lähtudes.

2. Tööaeg põllumajanduses.

Komitee arutles põhjalikult tööaja reguleerimise võimaluse ja vajaduse küsimusi põllumajanduses. Tööaja reguleerimise põhimõtte vastu ei vaieldud üldse. Eriti rõhutas selle vajadust Rahvusvahelise Põllumajanduse Instituudi esinda-

ja. Tööandjad märkisid üksikasjalise tööaja reguleerimise raskust rahvusvahelises ulatuses, arvestades peamiselt suuri erinevusi kliimaatilistes tingimustes. Tööliste esindajad tunnustasid neid raskusi, kuid arvasid, et rahvusvaheliselt on võimalik küsimust normeerida siiski jämedates joontes, kusjuures üksikasjad lahendatakse siseriiklikus ulatuses. Läbirääkimiste tulemusena komitee võttis üksmeelselt vastu järgmise resolutsiooni:

„Komitee on arvamisel, et põllumajanduse üldhuvides palgaliste tööaeg tuleb reguleerida. Tema tunnustab siiski raskusi selle elluviimisel. Küsimuse põhjalikum uurimine on seepärast tarviline enne selle võtmist rahvusvahelise töökonverentsi päevakorda.

Komitee palub seepärast Tööstööbürood selle küsimuse uurimist jätkata ja otsustab võtta asja uuesti arutamisele komitee järgneval istungil 1939. a.“

3. Palgeline puhkeaeg põllumajanduses.

Büroo poolt oli esitatud komiteele aruanne, millest nähtub, et 11 riigis on pandud kehtima põllutööliste palgeline puhkeaeg seaduseandlusega ja 6 riigis kollektiivlepingutega. Komitee liikmete informatsiooni kohaselt on sama küsimus päevakorral paljudes teistes riikides. Kõikide rühmade ja voolude esindajad komitees pooldasid palgalise puhkeaja elluviimist põllunduses.

Järgmine resolutsioon võeti vastu üksmeelselt:

„Komitee on seisukohal, et põllutööliste palgalise puhkeaja küsimus tuleb võtta rahvusvahelise töökonverentsi päevakorda ja palub Administratiivnõukogu poolt vastavat korraldust, et küsimus võiks tulla arutlusele juba ühel lähemal konverentsil.“

4. Laste töökaitse põllunduses.

Laste töö kohta põllunduses võeti vastu juba 1921. a. rahvusvahelisel töökonverentsil erikonventsioon, kuid nüüd ollakse üldiselt arvamisel, et see konventsioon ei paku küllaldast kaitset laste tööle. Komitee leidis, et Tööstööbüroo peaks

Kanakasvatus igasse väikemaapidamisse

G. Abel.

Meil on korduvalt juhitud tähelepanu sellele, et intensiivsemaid majapidamisharusid tuleks arendada esijoones väikemaapidajate juures, kus tööjõudu külluses ja kus on tarvis võtta väiksemalt pinnalt suuremat kogusaaki, et toita perekonda. Suuremates taludes ei oleks otstarbekohane selliste majapidamisharude arendamine, kuna vajalikkude töökäte puudumine võiks anda edaspidi teravalt end tunda selliste intensiivsete majapidamisharude arendamisel ja süvendaks veelgi nii moodsaks saanud tööliste kriisi.

Linnukasvatus kuulub täielikult selliste intensiivsete majapidamisharude hulka, milline vajab pidevalt vastavat

koguma rohkem andmeid laste töö tegeliku olukorra kohta põllunduses ning otustas küsimuse kohta võtta lõpliku seisukoha järgmisel istungjärgul.

* * *

Lõpuks komitee otsustas avaldada soovi, et Tööstööbüroo koguks rohkem andmeid ka **palgaolude normeerimise** mooduste kohta eri maades, et siis nende andmete põhjal hiljem otsustada, kas ei tuleks ka seda küsimust võtta lähemal ajal rahvusvahelise töökonverentsi päevakorda.

Läbirääkimistel istungjärgu kestel komitee liikmed korduvalt üksmeelselt rõhutasid, et põllutöölise ja väikemaapidajate majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise elutaseme tõstmine on ääretult tähtis ka selleks, et p i d u r d a d a r a h v a p ö g e n e m i s t m a a l t l i n n a d e s s e. Konstateeriti, et sellel alal tuleb Rahvusvahelisel Tööstööbürool töötada käsikäes teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega, eriti Rahvusvahelise Põllumajanduse Instituudiga, et põllumajanduses töötavate isikute sotsiaalne, kultuuriline ja majanduslik tase tõuseks kõikjal, eriti aga mahajäänud riikides.

tööjõudu ja mille arendamine sobib esijoones väikemaapidamistele.

Järelkult tuleks juhtida kogu sellel alal korraldatav põllumajanduslik nõu- anne väikemaapidamistesse, et forsseerida mainitud ala arendamist selles talundite rühmas. Järjekindlat linnukasvatuse arendamist väiketalundite rühmas on võimalik läbi viia kõige otstarbekohasemalt siis, kui väikemaapidajate eneste kutseorganisatsiooni käes on selle töö üldine korraldamine ja juhtimine, nagu meie seda näeme Soome ja Taani väikemaapidajate ühingute, nende liitude ja keskliitude juures. Sellele seisukohale asus ka Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja väikemaapidajate sektiooni juhatus seda küsimust arutades.

Nii näemegi, et S o o m e s, kui ka T a a n i s, tänu heale korraldusele, on jõutud meist palju kaugemale sellel alal. Ka linnukasvatuse arenemise tempo on seal palju kiirem, kui meil. Nii, näiteks, oli kanade arv tuhandetes:

	1930. a.	1933. a.	1935. a.
Eestis	978,7	1.115,3	1.108,8
Soomes	1.907,1	3.009,2	2.844,3
Taanis	22.074,8	26.624,8	28.568,2

Vaadates toodud andmeid, näeme, et viie aasta jooksul on kanade arv suurenenud meil vaid 13%, Taanis 29% ja Soomes koguni 49% võrra.

Ka meie naaberriikides, L ä t i s ja L e e d u s, on linnukasvatus paremal järjel, võrreldes meiega. Nii ulatus kanade arv tuhandetes:

	1930. a.	1933. a.	1935. a.
Eestis	978,7	1.115,3	1.108,8
Lätis	2.378,3	2.994,5	3.633,5
Leedus	3.259,9	3.540,1	3.753,3

1936. a. tõusis kanade arv Leedus koguni 4.171.000-le, mis ületab ligemale neljakordselt vastava arvule Eestis.

Teisest küljest võime märkida, et Lääne-Euroopas on kodulinnukasvatus arenenud peamiselt väikemaapidamistes.

Seal on kanakasvatus paljudegi väike-
maapidajate juures peasissetuleku allikaks. Eriti võime märgata seda Taanis, kus kanamajad asuvad peamiselt väike-
maapidamistes.

Ka Rootsi linnukasvatajad on peamiselt väikemaapidajad. Nii oli Rootsis kanu alla 1 ha suurustes talundites 1.647.190, 1—10 ha talundites 3.553.000 ja üle 10-hektaarilistes majapidamistes 3.018.500. See näitab, et Rootsis kuulub ligemalt $\frac{2}{3}$ kogu kanade arvust alla 10 ha suuruste kruntide pidajatele.

Meil on aga pilt vastupidine. Kanade arv alla 10 ha väikemaapidamistes ei ulatu $\frac{1}{3}$ -ni kanade koguarvust. Viimase põllumajandusliku üleskirjutise järgi oli meil 1—10 ha suurustes väiketaludes ainult 147.000 ja üle 10-hektaarilistes majapidamistes 588.000 kana.

Neist näiteist piisab, et jõuda selgusele, kui võrd vähe on meil arenenud kanapidamine, eriti aga väikemaapidamistes.

Kanamunadele võime aga leida meiegi võrdlemisi laia välisturu. Kanamunade arvu tõstmisega võime tunduvalt vähendada munade kokkuvõtmise kulusid, samuti tõsta selle majapidamise ala tasuvust üldiselt. Kanapidamise arendamisega saaksime rakendada hulga väiketalundites asuvat vaba või poolikult kasutatud tööjõudu, juhtides neid loovale või ülesehitavale tööle.

Kanapidamise kui intensiivse põllumajapidamisharu arendamine aitab tunduvalt tõsta meie väikemaapidamiste väga piiratud kogusaaki ja pakkuda seega äraelamise võimalusi väga laialisele rahvakihile. Kanapidamise arendamisega rakendame hulga tööjõudu produktiivsele tööle kõige töövaesemal talvisel ajajärgul ja selle arendamisega loome aluse teistegi intensiivsete põllumajapidamisharude edasiviimisele, tõstes seega üldiselt ka oma võistlusvõimet teiste riikidega. Kõikidel neil põhjustel tuleb seada üles hüüdlause — k a n a k a s v a t u s i g a s s e v ä i k e m a a p i d a m i s s e !

Meil ei ole tarvis unistada suurtest kanafarmidest, vaid piisaks 50—100-linnulistest kanapidamistest, millised

peaksid asuma võrdlemisi tihedalt üksteise kõrval.

Et kanakasvatus võiks hoogsalt areneda, selleks on tarvis ka v a s t a v a i d e e l d u s i. Esijoones peaksime mõtlema siin

munahindade kindlustamisele

vähemalt tootmiskulude piirideni. Maa-
töölise ja Väikemaapidajate Koda esitas sellel alal vastava märgukirja Põllutöoministeriumile, nõudes kanamunade hinna kindlustamist 80 sendile kg ja madalate hindade ajajärgul j u u r d e m a k s u r i i k l i k u d e s t s u m m a d e s t, kusjuures vastavast fondist, kuhu kogutakse tagavarasid kõrge hinnakonjunktuuri ajal, võidakse juurdemaksudeks kasutada vaid ainult teatava osa kogu juurdemaksu-summast.

Meil on kanamunade väljaveo juures väga suur hooajaline kõikumine suve- ja talveperioodi vahel. Samuti on väga suur kõikumine kanamunade hindades talve- ja suveperioodil, mis ei võimalda korrapäraselt kanamunade eksporti talvekuudel. Selle tõttu muutuvad ka hinnad üksikutes kohtades väga ebastabiilseks. Nii, näiteks, olid märtsikuul keskel kanamunade hinnad Tallinna turul 10—11 senti paar, kuna Võrumaal — Kanepis, näiteks, samal ajal makseti kanamunade paarist vaid 6 senti. Selline suur hinnavahe on tingitud peamiselt sellest, et pole veel korraldatud kanamunade vastuvõtmist ega munade eksportimist vähese kanamunade arvu tõttu. Selline madal hind varakevadisel ajajärgul aga annab teatava hoobi kogu kanapidamise arendamisele selles piirkonnas. Parem lugu pole ka paljudes teisteski kohtades. Kui tahame kanapidamise arendamist viia kindlakujuliselt edasi, siis tuleb mõelda kanamunade produtseerimise suurendamisele just talvekuudel. See on ka meile üldiselt kasulik. Saksa turul oleksime võinud kanamunadest saada jõulu eel 190 senti kg, kuna mai- ja juunikuul tuli müüa neid sinna 79 sendiga kilo — seega hinnavahe ligemalt 2,5-kordne. Sellist suurt vahet talviste ja suviste hindade vahel ei näe meie või ega peekon juures. Sellest tuleks järeldada, et meie peaksime asuma suurema hooga

kanalate ehitamisele,

kuna ilma vastavate ruumideta pole võimalik tõsta munade produktsiooni talvekuudel.

Väikemaapidajatel, kellel puuduvad vabad kapitalid, käib kanalate ehitamine omal arvel täiesti üle jõu. Sellepärast tuleb võimaldada kõikidele väikemaapidajatele, kes tahavad püstitada kanalad,

odavaprotsendilist ja pikaajalist laenu.

Laenude väljaandmine peaks aga sündima lihtsustatud viisil, ilma suurema tülitajaks ja ajakulutajaks. See annaks hoogu kogu kanakasvatuse arendamisele ja sellega rajaksime oma kanakasvatuse kindlale alusele.

Hädavajalikuks osutub ka kanalate ehitamiseks ehitusmaterjali võimaldamine soodustatud tingimustel. Mainimata ei saa jätta siin ka kanalate ehitamiseks antavate preemiasummade jaotamist. Meil on kanalate ehitamise preemiaid jagatud töösturitele, ärimeestele, kinnisvaraomanikkudele,

ametnikkudele, käsitöölisele ja suuremate talude pidajatele. Väikemaapidajatest on saanud kanalate ehitamise preemiaid vaid mõned üksikud. Aga ometi peaksime juhtima neid preemiaid eeskätt väikemaapidamistesse, kus kanapidamise arendamine on elulise tähtsusega küsimus, mitte aga sinna, kus sellel alal tegutsetakse sportlikkudel kaalutlustel oma õige kutseala kõrval või lihtsalt asjaarmastajana. Väikemaapidajate Koja arvates tuleks ka kanalate ehitamispreemiate väljaandmise otsustamine väikemaapidajatele anda nende oma kutseesinduse kätte, kes hoolitseks selle eest, et need preemiad satuksid õigesse kohta — sinna kus neid hädalisemalt tarvis. Selleks tuleks muuta ka preemiate väljaandmise juhendeid. Ka ühepäevaste kanapoegade, samuti ka sugumunade levitamise ning kanasöötade kättesaadavamaks muutmise alal on veel palju teha. Kõige selle korraldamine mõjub aga kindlasti kaasa, et kanapidamine levineb meil juba lähemas tulevikus peaaegu kõikides väikemaapidamistes.

Põllutööliskonna päevaküsimusi

Tööjõuküsimus kerkib uuesti päevakorrale. — Põllutöölise seadus ilmunisel. — Uute töölepingute sõlmimine juba hoos. — Lepingute täitmisest ja muutmisest.

Aug. Vaigo.

Kevad on otse ukse ees. Veel mõni nädal ja siis algab vilgas tegevus põldudel. Küntakse ja külvatakse, et sügise tülles lõigata seda suuremat saaki.

Pika talve on jätnud seljataha rohkearvuline maatööliskondki: kes oli metsatööl, kes jälle hankis elatist juhuslikust teenistusest. Oli neidki, kes pidid lepima piskuga, sest igakord polnud võimalusi haarata sae ja kirve järele ning siirduda kaugele raiesmaale.

Uue tööhooaja saabudes kerkib aga jälle üles

põllumajandusliku tööjõu küsimus.

Ajalhed kirjutavad pea iga päev, et meil töökätest ei piisa, et põllumajandust äh-

vardab vähjakäik, kui loodame vaid enda käterammule. Vaja on tuua lisaks võõrast verd. Praegu ollaksegi võõrtööjõu värbimisega kibedasti ametis. Esialgsete andmete järgi toodavat sisse 3000—4000 poolakat. Möödunud aastal oli neid vaevalt 700. Sellejuures on korduvalt kinnitatud, et võõrtöölisega ei taheta sugugi halvendada eesti tööliste olukorda ja et eesti töölistele kindlustatakse töö ja leib kõigepealt. Põllutöökoda on avaldanud isegi üleskutse, kus paneb kõigile pere-meestele ja tööliste südamele, et töö leidmiseks kasutataks konventide tööbüroode vahetalitust. Põllutöölised on seni oma rõhuvast enamuses hoidunud

neist kõrvale. Eelistatakse tööandja leidmist omal käel. Ka ollakse kevadeti tööotsimisega tavaliselt tagasihoidlikudki. Oodatakse palkade kujunemist, need suvepoole ikka tõusevad. Selletõttu on tekkinud olukord, kus tööbüroodes on sulaste-tüdrukute otsijaid peremehi registreerunud palju, töölisi vaid üksikuid. See suur vahe arvudes on põhjustanud ka poolakate järjest paisuva impordi.

Tuleb tähendada, et töölikond kasutaks meeleldi konventide kaasabi töökoha otsingul, kuid need kui puhttööandjate ettevõtted pole seni leidnud tööliste usaldust. Ka on tööbüroo sageli kümneid kilomeetreid kaugel. Maatöölised on korduvalt nõudnud, et avatagu registreerimisvõimalusi tihedamalt, näiteks igas vallavalitsuses, küllap siis paisub tööbüroo kasutusk. Ja mis peaasi, kulutagu tööbüroo oma piirkonnas peituvat tööjõu väljatoomiseks samapalju energiat ja hoolt kui tööpakkumiste ja poolakate sooviavaldiste registreerimisel, küll siis asi pikapeale paraneb. Seesugune tööjõureservide laiem rakendamine on otseselt ette nähtud ka tööbüroo ülesannetes.

2.

Uue põllutööliste seaduse väljatöötamine kujunes meil väga aeganõudvaks. Juba teist tööhooaega alustas maatööliskond selle seaduse koostamise tähe all, kuid mõnekümne paragrahvilise normistiku viimistlemine, mis pealegi ei too senisesse korda kes-teab mida uut, lükus kestvalt edasi. Nüüd aga näib, et juba eeloleval uute lepingute sõlmimisel võivad põllutöölised arvestada uue seaduse eeskirjadega, sest uus põllutööliste seaduseelnõu esitati Sotsiaalministri poolt Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks.

Uues seaduses tööaeg ei ole määratud mitte tööpäeva pikkusega, vaid töövaheaegade pikkusega. Nii on nähtud ette, et põllutöölisel peab olema vähemalt 8 tundi öövaheaega ning päeval kokku 3,5 tundi töövaheaega. Ka on nähtud seaduseelnõus ette töölepingu küsimus, tööle võtmise, töölt vabandamise, töölepingu lõpetamise, toidu-, korteri- ja teisedki küsimused. Seaduse ilmudes tutvustab

Koda üksikasjaliselt maatöölisi seaduse eeskirjadega oma häälekandja veergudel.

Kuigi uus põllutööliste seadus ei too põllutööliste erilisi paremusi, võrreldes seni kestnud seadusega, kuid ta aitab lahendada nii mõnegi küsimuse, mida ei saadud teha seni kehtinud seaduse põhjal.

3.

Juba on hoos **uute teenistuslepingute sõlmimine**. Ligineb maatöölise jüripäev. Kaubeldakse ja vaieldakse üksikute lepingupunktide üle. On neidki, kes sõna lausumata kirjutavad alla igale leppele, mida esitab tööandja. Ka leidub sääraseid põllumehi, kes põhimõttelikult ei tunnusta ühtegi lepingut, ehkki maksev seadus seda nõuab ja selle nõude mitte-täitjat ähvardab karistadagi.

Põllutöökoja poolt on töötatud välja põllutööliste palgaraamatu ja teenistuslepingu vormular (sinine vihik). Viimane on peremeeste hulgas leidnud võrdlemisi laialdase kasutamise. Selle esimese osa sisaldab Põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise seaduses ettenähtud palgaraamatu, nagu see on tarvilisel riigimõisades. Teine osa aga sisaldab põllutöölise teenistuslepingu kava. See lõpeb lihtsustatud palgaarve vormiga, mis tegelikult tahab asendada seadusega nõutud palgaraamatut. Kõne all olev teenistuslepingu kava on

ilmselt puudulik, kaitseb ja kindlustab vaid peremehe huve, laob töölistele aina kohustusi ja ei räägi peaaegu sõnagi töövõtja õigustest.

Neile asjaoludele on juhtunud tähelepanu ka Maatöölise ja Väikemaapidajate Koda, pöördudes selleks isegi märgukirjaga Põllutööministeeriumi poole. Kahjuks on aga olukord jäänud täiesti muutmata. Ja nii leiab tänavugi rakendust vormular, mis ei anna tunnistust peremehe- ja töölikutse üheõiguslikkusest, pigemini aitab pidurdada solidaarse koostöö ja vastastikuse arusaamise vaimu võidulepääsu maaühiskonnas. Seni, kui teenistuslepingu kava järgib vaid tööandja tõekspidamisi, saab tööline kaitsta oma huve vaid sel teel, et ilmata ei kirjuta alla ette-

pandud lepingukavale, vaid loeb selle tähelepanelikult läbi ja esitab oma vastu seisukohad. Õige teenistusleping peab sündima kokkuleppe vaimus, kus rõhutatud mõlema poole huvid.

Üldiselt peaks tööliskond jõudma niikaugele, et iga teenistusvahekorra puhul sõlmitaks kirjalik tööleping. Siis jääksid ära nii mõnedki kibedad pettumused, kus peremees ei taha tagantjärgi tunnustada kaubategemisel antud lubadusi palga suuruse jms. suhtes. Praegu tuleb Kojal korduvalt anda nõu ja juhatast küsimustes, kus töölistel talust lahkudes jäänud saamata osa palgast, mille väljanõudmiseks puuduvad vajalised tõendid: kirjalikku lepingut ei ole sõlmitud ja suulise kokkuleppe tegemise juureski pole olnud tunnistajaid. Mine siis kaitse oma õigusi ja käi kohut. Oleks aga õigel ajal sõlmitud kirjalik leping, võinuks vältida palju võimalikke arusaamatusi.

4.

Tööandjad on sageli kurtnud, et meie tööliskonnal puuduvat arusaamine **töödistsipliinist ja lepingute austamisest**. Sõlmitakse peremehega leping, võetakse vastu käsirahagi, kuid tööle ei tulda. Sageli ei teatatagi loobumisest. Samas aga kirjutatakse alla uus kokkuleppe teisele, kes lubab veidi paremaid tingimusi. On neidki, kes ühe kevadega sõlmivad lepinguid kolme-nelja talumehega. Nende kõrval on teisi, kes ilmuvad küll kokkuleppe täitmisele, kuid mõne päeva pärast vahetavad töökohta. Tihtipeale on see põhjustatud peremehe hoolimatusest töölise vastu, kuid harvad pole ka need juhud, kus naaberperemees võtab töölise üle või otsitakse paremaid teenimisvõimalusi ehitustööl, vabrikutest jne. Sõlmitud leping, isegi kirjalik, ei maksa siin midagi.

Säärane kergekäelisus oma peale võetud kohustuste enneaegses lõpetamises üksikute poolt aga heidab varju kogu eesti põllutööliskonnale ja nakatab jälle tegema teisi. Ei saa vaielda selle vastu, et igapähele on õigus otsida paremat, nagu kalagi otsib sügavamat, kuid kui kord on sõlmitud leping, siis tuleks

seada täita niikaua kui võimalik ja selle lõpetamisel käia tavalist ülesütlemise teed. Lepingute täitmist nõudsid juba vanad roomlased. See põhimõte pole kaotanud oma värskust tänapäevalgi. Kes tahab ise teiselt nõuda kindlustusi palgas, tööajas jne., see peab ka ise antud sõna pidama. Kui see osutub raskeks, siis oldagu parem juba tagasihoidlikumad lepingu tegemisega, sõlmitage see lühema aja peale või valitagu hoolikamalt peremeest.

Lätis on lepingurikkujatele töölisele nähtud ette kõvad karistused. Meilgi tihenevad hääled, kes nõuavad sõnamurdjatele samasuguseid sanktsioone. Maatöölise ja Väikemaapidajate Koda on võidelnud nende vastu nagu rauda. Vaevalt aga suudame nende soovide jõustumisele seista vastu kaua, kui tööliskond ise ei aita selleks kaasa.

5.

Põllutöölised on kindlustatud tööõnnetuste vastu. Kahjuks võib aga veel igal sammul kohata töölisi, noori ja vanu, kes ei tea vastavast seadusest kõige hädavaalisematki. Alles siis, kui häda käes, pööratakse nõutult oma kutseesinduse poole, — viimane aidaku. Sageli on aga küsimus niivõrd keerukas, õnnetuse üksikasjad ununenud, et raske on tagantjärele teha kindlaks sündinud fakti. Ometi ei teeks aga mingisuguseid raskusi juba varakult tutvuneda enda kasuks antud korraldistega ja seadustega. Iga omavalitsuse kohuseks on siin anda nõu. Sama peab tegema tööandjagi. Ja Koda on isegi asunud välja andma oma kuukirja — **Teataja** —, kus igas numbris tuuakse ülevaade elulistest sotsiaalküsimustest. Kõiki neid võimalusi kasutades on ka kõige tagasihoidlikumal töölisel selge pilt sellest, kuidas toimida enda tervise, tuleviku ja perekonna huvides.

IGA KOJA LIIGE JA LIIKMEASEMIK

on Koja kodukorra § 68 täitmiseks kohustatud Koja büroole ajaviimatult teatama oma elu- ja teenistuskoha muutmisest. Jääb see nõue silmas pidamata, siis tekib arusaamatusi Koja büroo poolt saadetava posti õigeaegses kättesaamises jne.

Riiginõukogu kujundamisel

Maatöölised ja väikemaapidajad valisid esindajat.

Riiginõukogu kujundamise seaduse alusel saadab Maatöölise ja Väikemaapidajate Koda uue rahvaesinduse teise kotta — Riiginõukokku — ühe esindaja maatöölise hulgast. Selleks valis Koja juhatus 17. märtsil Koja liikme Rein Marrandi.

Värske rahvasaadik on praegu 55 a. vana. Sündinud on ta Harjumaal, Juuru vallas Hõreda küla kooliõpetaja pojana. Hariduse saanud peamiselt oma isalt, püüdis R. Marrandi oma silmaringi laiendada rohke lugemisega, — vanematelt oli ta omandanud elava huvi kirjanduse vastu. Noores põlves on R. Marrandi maitsnud tehasetöölise leiba. Põllu- ja metsatööliseks on ta olnud kokku ligikaudu 30 aastat, olles vahepeal ka paar-kolm aastat pooleterameheks väiksemas talundis. Võtnud osa maailmasõjast ja olnud Saksamaal sõjavangis. Viimased seitse aastat teenib Marrandi aastatöölisenä Huuksi riigimõisas Järvamaal, kus on sepaks-puusepaks. Koja liikmeks valitud maatöölisenä 11. valimisringkonnast.

R. Marrandi on perekonnainimene ja 5 lapse isa.

Kohe valimistulemuste selgudes pöörusime vastse rahvasaadiku poole, kes oli Koja juhatusse koosolekuks sõitnud Tallinna. Pärissime ühtteist töö suuna kohta rahvaesinduseski.

„Juhatus on usaldanud mulle suure ja raske ülesande. Püüan seda usaldust täita, niipalju kui vähegi suudan. Usun, et mu elukogemused — on tulnud ju niipalju läbi elada — on mul selles raskest tööst suureks kasuks. Loomulikult tahan Riiginõukogus kaitsta kõigi Koja alluvate kihtide huve. Väikemaapidajatele ju esindust seal ei antud, kuigi seegi rahvahulk on väga suurearvuline. Oma töös püüan igal sammul olla kontaktis Koja bürooga ja organitega. Eriti on mul südamelähedased maatööliskonda ja väikemaapidajaid puudutavad sot-



Riiginõukogu liige R. Marrandi.

siaalküsimused, nagu haigusekindlustus, vanaduse ja töövõimetus kindlustus jne. Ka lasteabiraha suhtes pole praegu olukord normaalne — kõige suuremate „täis hällide“ omajad maal seda ei saa.“

Soovime vanale tööveteranile, kes kogu oma eluea teinud rasket maatööd, südamest õnne.

**KUIDAS TULEKS MAJANDADA
VÄIKETALUNDEID** — selle kohta kirjutab R. Marrandi:

Möödaläinud sügisel saatsin oma ringkonna valijasmeestele välja küsimuslehed, kus muuhulgas oli küsimus selle kohta, mida oleks tarvis teha väikemaapidajate elu parandamiseks. Vastus saabus kõigilt ühesugune: on tarvis juurdelõikeid, rohumaid! Isiklikult juttu ajades väikemaapidajatega kurdetakse samuti, et maad on elamiseks liig vähe, tööd ei saa sellel teha täie jõuga, kuid ära selle juurest minna ka ei saa.

See on ju päris õige — juurdelõikeid oleks väga tarvis, aga kust neid võtta. Maatagavarad on otsas; mõni ütleb küll, et seal ja seal riigimetsas on kännustik, sealt saaks, kuid riik ei anna. Riik aga ei saa anda seda maad, riik kasutab seda maad üldhuvides, ta ei saa iga üksiku kodaniku huve panna igakord tähele.

Arvan, et ilma juurdelõiketega saaks paljudeski väiketalundites elada ja tööd oleks seal rohkem kui jõuaks teha, kui oleks see väiketalund hästi korraldatud. Meie väike-

maapidajad majandavad endi talundeid samas suunas nagu keskmised ja suurmaapidajadki; kasvatavad kõrsvilju jne. See on aga vale suund, see tuleb muuta. Kõrsviljade asemele tuleb kasvatada aedvilja: maasikaid, vaarikaid, tomateid, kapsaid jne.; tuleks istutada marjapõõsaid ja viljapuid, arendada seemnekasvatust, arstirohutaime kasvatust jne., tuleks kasvatada ka kodulinde ja arendada mesindustki. Kõik see nõuab palju tööd ja teadmisi, nii et tööjõust tuleb veel puuduski, olgugi et majapidamise kasutuses on võrdlemisi väikene pindala.

Et kõiki seda läbi viia, selleks läheb tarvis teadmisi, oskust ja head tahet. Aga kust neid võtta; räägitakse väikemaapidajatekooli asutamisest; kool on ju väga tarvilik, aga see võtab palju aega ja kõik sinna kooli ka ei lähe ega mahugi. Meil on olemas ka vastav kirjandus, kust võib ise õppida, kuid inimestel ei tule meelegi niisuguse asja peale hakata raha kulutama, et endale kirjandust muretseda. Olen teinud juttu, et riik annab Koja kaudu viljapuuaia asutamiseks toetust. Selle peale naerdakse ja öeldakse: maad on nii vähe, kus ma selle viljapuuaia veel asutan ja nii ei ole sellest ergutusrahast paljudel ka mingisugust kasu.

Minu arvamise järele ei saa siin muudviisi asja parandada, kui peab korraldama kursusi, kus antakse õpetust ja tehakse kihustööd juur- ja puuviljaia asutamiseks ja kodulindude kasvatamiseks. See oleks ainuke tee meie väikemaapidajate majanduse muutmiseks ja nende elujärje parandamiseks.

Põllumajanduse ja kalanduse alalt

valiti Riiginõukokku üldse 5 liiget. Valimine toimus Põllutöökojas 14. skp. Valimist toimetati Põllutöökoja nõukogu ja juhatus ühisel koosolekul, kust võtsid osa ka Maatööliste ja Väikemaapidajate Koja, Kalanduskoja, Agronoomide Koja, Meierite Koja ja Loomaarstide Koja esindajad — igastühest üks. See-ga oli valimiskoosolekul Põllutöökojal 11 häält teiste kodade 5 vastu, millega on ka arusaadav, et põllumajanduse ja kalanduse ala esindajateks valiti 4 Põllutöökoja kandidaati ja üks Agronoomide Koja esindaja. Valituks osutusid: J. H a g i v a n g, taluperemees Võrumaalt,



Koja liige Paul Järv.

Sündinud 25. aug. 1894. a. Võrumaal, Vastseliina vallas väikekohapidaja pojana. Alghariduse omandanud kohalikus algkoolis. Täiendanud haridust iseõppimise teel. Maailmasõjas võtnud lahinguist osa Austria frontil, kus saanud raskesti haavata. Samuti võtnud osa Vabadussõjast, võideldes rindel 4 kuud. Hiljem teeninud Soomusrongide diviisis ja Kindralstaabi liikumise osakonnas. Olnud kestvalt tegev tööliskonna kutseühingulises liikumises. 1926. a. peale kuulub Vastseliina vallavalikogusse maatööliste ja väikemaapidajate nimekirja järgi. On Vastseliina valla revisjonikomisjoni ja hoolekandekohu liige. Praegu peab väikekohta eeltähendatud vallas. Maatööliste ja Väikemaapidajate Koja liikmeks valitud väikemaapidajana 36. valimisingkonnast, Võrumaalt. On väikemaapidajate sektsiooni juhatus liige.

Kasaritsa vallast, J. H o l b e r g, advokaat Tallinnas, H. O t s t a v e l, Saare maavalitsuse esimees, H. L a u r i, Tartu maavalitsuse esimees ja agr. A. O n n o, kes tegutseb Tallinnas väetisnõuandebüroo juhatajana. Kalanduskoja kandidaat A. B a r k a s ja Maatööliste ja Väikemaapidajate Koja kandidaat P. J ä r v jäid hääletamisel vähemusse.

Teistest kutsekodadest valisid oma esindajateks: Ühistegevuskoda Koja esimehe A. K a s e, Tööliskoda Koja esimehe Joh. K u r v i t s a, Käsitööliskoda samuti oma esimehe A. N a e r e s e.

Riiginõukogu kujundamine viiakse läbi märtsikuu jooksul.

Kuidas suurendada talu sissetulekuid?

Agr. E. Tael.

Tänapäeva akuutsemaks küsimuseks põllumajanduses on talu sissetulekute suurendamine, sest kallinenud tööjõud, talumajapidamiste mehhaniseerimine ja talus töötajate suurenenud kultuuripüüded nõuavad enam kulutusi.

Üheks tähtsamaks talu sissetulekute suurendamise mooduseks on põllu- ja rohumaa de saakide tõstmine. Kuna need on meil keskmiselt veel võrdlemisi madalad.

Põllu- ja rohumaa de saakide tõstmisel on üheks oluliseks teguriks maa otstarbekohane väetamine. Et saagid põllult ja rohumailt oleksid tasuvad, peame neid väetama peale laudasõnniku ka kunstväetisega: fosforhapendiga, kaaliga ja lämmastikuga.

Meie muldades esinevaist taimetoitainest on eriti nappus fosforhapendist, millist puudust saame kõrvaldada fosfori sisaldavate kunstväetiste tarvitamisega, milliseist meil kasutamisel on superfosfaadid, segafosfaat, fosforiit j. t.

Arvukad katsed vastavais asutis ja tegelike põllumeeste juures tõendavad, et savisegaseil muldadel 20 kg-ne superfosfaatväetus hektarile tõstab teraviljade saake keskmiselt 200 kg hektari kohta. Peale selle tõuseb ka põhusaak. Rohu- ja põlluheinamailt kogume 200 kg superfosfaadi arvel keskmiselt 1000 kg enam kuiva heina kui superfosfaadiga väetamata pinnalt. Sellega kujuneb enamsaagi hinnaks teraviljadel 6 senti ja heintel 1,2 senti kg, kui arvestame superfosfaadi hinnaks kr. 6.— pro 100 kg.

Enamsaake on võimalik tunduvalt tõsta teadliku kaali- ja lämmastikväetiste lisamisega tarvitavale superfosfaadile. Soomuldadel on kaaliväetuse tarvitamine koos fosforväetisega hädavajalik.

Eeltoodust selgub, et kunstväetiste, eriti fosforväetiste, tarvitamine on tulus, sest see tõstab saake, vähendades kulutusi saagi ühikule.

Kuna meie turul on müügil mitmesuguseid superfosfaate, siis tekib küsimus, milliseid neist on tulusam kasutada.

Peamiselt meil on müügil nõukogude vene, hollandi ja rootsi superfosfaadid.

Tehtud analüüsid tõendavad, et kõigis nimetatud superfosfaatides on taimedele kasulikkude ja kättesaadavat fosforhapendit enam-vähem võrdselt. Samuti ei leidu nimetatud superfosfaatides üheski taimedele kahjulikke aineid.

Oma füüsiliselt omadusilt superfosfaadid on samuti sarnased. Mõne aasta eest nõukogude vene superfosfaat oli küll veidi niiskem, kuid see ei raskendanud tema edukat kasutamist. Viimasel ajal aga vene superfosfaat on tunduvalt vähema niiskuse sisaldusega kui varem aastail.

Eeltoodud arvestades selgub, et talupidajail tuleb tarvitatava superfosfaadi ostmisel arvestada vaid selle hinda.

K. a. superfosfaadi väljakuulutatud hinda võrreldes selgus, et vene superfosfaat on teistest odavam 30—40 senti 100 kg kohta. Kui arvestame veel seda, et vene superfosfaati saame osta lahtiselt, mis vähendab tema hinda veel 60 senti 100 kg kohta, siis selgub, et kasutades vene superfosfaati, võidame hinnas kuni kr. 1.— 100 kg kohta.

Põlluheina- ja rohumail, kus saame kasutada superfosfaati, võime fosforväetise hinda veelgi vähendada, segades enne külvi iga 200 kg superfosfaadi asemele 100 kg vene superfosfaati ja 100 kg fosforiiti. See segu oma väärtuselt asendab täielikult 200 kg superfosfaati.

Kuna vene superfosfaat tuuakse meile sisse peamiselt Narva ja Irboska jaamade kaudu, siis on selle kasutamine eriti tulus Lõuna- ja Ida-Eesti talupidajail, kuna neil tulevad ka väetise kohaleveo kulud vene piiri äärest vähemad kui Tallinnast.

Eeltoodut ja mitmeaastaseid põllumeeste kogemusi arvestades võib käesoleval aastal vene superfosfaadi tarvitamist soovitada kui tõhusat moodust talumajapidamiste tulukuse tõstmisel.

Lõpuks mõned normid kunstväetiste kasutamiseks:

	Savirikkad maad	Savivaesed maad	
1) 1-a. põlluheina- ja rohumaa dele pro ha:			
Nõuk. vene superfosfaati	100 kg	100 kg	} Külvata koos vara kevadel, kui maa on märg
Eesti fosforiit	100 "	100 "	
Kaalisoola 40%	0—75 "	100—150 "	
2) Suvinisule pro ha			
Nõuk. vene superfosfaati	200 "	200 "	} Külvata koos 2 nädalat enne külvi
Kaalisoola 40%	75 "	75 "	
Lubiammoonsalpeetrit .	75—100 "	75—100 "	
3) Kartulile pro ha			
Nõuk. vene superfosfaati	250 "	250 "	} Külvata koos 2 nädalat enne kartulite mahapanemist
Kaalisoola 40%	150 "	250 "	
Väävelhapuammoniaaki	100—150 "	100—150 "	
			} Külvata vagudesse

Tööliskonna arstiabi korraldusest Haridusministeeriumile alluvate koolide põllumajapidamistes

Möödunud aasta suvel pandi kehtima Riigiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskindlustuse seadus, mis tohiks pakkuda huvi ka põllutööliskonnale, kuna sellele seadusele alluvad kõik need töölised, kes töötavad Haridusministeeriumile alluvate koolide põllumajapidamistes, milliseid on praegu 15 ja nimelt: **H e l m e s** (Valgamaal), **K e h t n a s** (Harjumaal), **P e n i j õ e l** ja **K o l o v e r e s** (Läänemaal), **P e t s e r i s**, **P o l l i s** ühes **M o r n a g a** (Pärnumaal), **S ä r e v e r e s** ja **V o d j a s** (Järvamaal), **V a e k ü l a s**, **S a k s i s**, **O r u - M ä n n i k u l** ja **P o r k u n i s** (Virumaal), **V a n a - A n t s l a s** (Võrumaal) ja **V a n a - V ö i d u s** (Viljandimaal).

Kes on kindlustatud haiguste vastu?

Haiguste vastu on eeltähendatud seaduse järgi kindlustatud nii töölised ise kui ka nende perekonnaliikmed, alates seitsmendast päevast töölise tööle astumisest arvates. Perekonnaliikmeks loetakse kõigepealt töölise naine, kindlustatu seaduslikud, adopteeritud, legitimeeritud, abikaasa eelmistest abieludest sündinud lapsed ja naiskindlustatu valaslapsed. Lapsed saavad üldiselt arstiabi kuni 18 a. vanuseks saamiseni ja vanusele vaatamata, kui nad on töövõime- tud. Naistöölise mees loetakse naise perekonnaliikmeks ja allub kindlustamisele sel juhul, kui ta on töövõimetu, elab naise ülalpidamisel ega oma muud ülalpidamisallikat.

Töövõimetu on seaduse mõttes see isik, kes on kaotanud oma tööjõust vähemalt 60%.

Lastel on õigus saada kindlustusest osa ka sel juhul, kui kindlustatud on ainult naine (kui mees on erateenistuses jne.).

Mida võimaldab see seadus?

Seadus võimaldab kindlustatud töö- lisele eelkõige haiguste puhul r a v i mitmesugusel kujul ja nimelt: 1) esimest abi õnnetusjuhtumite ja äkiliste haiguste

korral, 2) ambulatoorset ravi, 3) ravi haige kodus ja arsti, hambaarsti või masseerija juures, 4) ravi haiglates jt. raviasutistes. Ühes raviga antakse ka ravimeid (arstirohte) ja ravivahendeid ning haiglas ka täieline ülalpidamine. Peale selle tasutakse haige sõidukulud raviasutisse ja arsti või ämmaemanda juurde Sotsiaalministri poolt määratud alustel.

Ravi võimaldatakse järgmiselt:

- 1) kui haigus ei takista teenistuskohuste täitmist — kuni haige on teenistuses,
- 2) kui haigus takistab teenistukohuste täitmist, — kuni terveks saamiseni, kuid mitte kauem kui 26 nädalat järgimööda, alates haigestumise päevast, korduvatel juhtudel aga mitte kauem kui 30 nädalat kalendriaastas.

Perekonnaliikmetele võimaldatakse ravi: 1) ambulatooriumis, kodus ja ravija juures — seni, kuni perekonnapea on teenistuses ja 2) raviasutistes — kuni terveks saamiseni, kuid mitte kauem kui 13 nädalat järgimööda raviasutisse paigutamise päevast arvates; korduvate haiguste puhul kestab see ravi kuni 20 nädalat kalendriaasta kohta.

Ühtlasi näeb seadus ette, et kui alla aastavanune laps on haiglas, siis võib ema olla arsti loal lapse juures ja saada haiglalt ka ülalpidamist. Samadel tingimustel võivad haiglas ravimisel oleva ema juures olla ka kuni aastavanused lapsed.

Ägedate nakkushaiguste ja nakkava tiisikuse ravi võib nii töölisel kui ka tema perekonnaliikmetel kesta veel 26 nädalat kauem kui eelpool on tähendatud.

Ei täida raskelt haige või nakkushaige tööline või tema perekonnaliige, kelle ravimine kodus võimatu, arsti korraldust haigemajja minekul, siis jäetakse ta ravist ilma. Samuti toimitakse haigega, kes tekitanud enesele haiguse meelele või saanud selle kohtulikult karis-

tataval osavõtul vägivaldtegedest, kaklustest jne., või kui haige isik viibib vahi all.

Hammaste ravist on kõne all oleva seaduse järgi võimaldatud hammaste plombeerimine, kivist puhastamine, väljatõmbamine ja närvisuretamine.

Arstiabi antakse **t ä i e s t i t a s u t a :**

1) esimese abi puhul õnnetusjuhtumiste ja äkiliste haiguste korral, 2) riigi poolt selleks sisseseatud ambulatooriumides, 3) riigiteenistuses seisva kindlapalgalise arsti poolt, 4) ägedate nakushaiguste korral ja 5) teenistuskohuste täitmisest tingitud haavade, vigastuste ja haiguste puhul. Kõik muu ravi sünnib aga osalise tasu eest, mille suurus oleneb palga suuruselt. Kui töölise palk ei ületa 80 krooni kuus, siis jääb haige kanda 35% ravikuludest ja sõidurahadest ja alla 3-a. laste ravimisel ning töölise või tema perekonnaliikme raviasutises ravimisel (ka tiisikuse ravimisel) — 15% kuludest.

Sünnituse puhul

tasutakse ravikulud täies ulatuses riigi poolt, kusjuures sellist sünnitusabi võib saada arsti ja ämmaemanda juures ning raviasutistes 2 päeva enne sünnitamist, sünnitamise ajal ja 10 päeva pärast sünnitamist.

Peale selle ei tohi naiskindlustatut kohustada töötama 6 nädala kestel pärast sünnitamist. Ka on naiskindlustatul õigus lahkuda töölt 4 nädalat enne sünnitamist. Samuti võib ta juhul, kui ta last ise tegelikult imetab, puududa tööajal lapse imetamiseks sünnitamispäevast arvates 12 nädala kestel — 2 tundi ja järgneva 14 nädala kestel — 1½ tundi päevas. Kogu selle töölt puudumise aja eest (nii 4 nädala kui ka imetamise aja eest) saab naiskindlustatu täie palga edasi ühes naturaaltasuga.

Haiguseraha

võib saada kindlustatu, kel muude seaduste põhjal pole palga edasisaamise õigust, säärase haiguse ajal, mis takistab töötegemist. Haiguserahana maksetakse palka edasi esimesest haigusepäe-

vast alates kuni terveksaamiseni, kuid mitte kauem kui 26 nädalat järgimööda või korduvatel haigestumistel 30 nädalat kalendriaastas. Teenistuskohuste täitmisest tingituna või selle tagajärjel saadud haavade ja vigastuste puhul antakse haiguseraha täispalgana ja muudel juhtudel — esimese kahe haigusekuu jooksul täispalgana ja järgmiste kuude jooksul $\frac{2}{3}$ osa palgast.

Naturaaltasu või selle asemel makstavat rahatasu antakse haiguse ajal edasi täiel määral. Haiguseraha maksetakse välja harilikudel palgamaksu tähtaegadel.

Peale haiguseraha võimaldatakse veel

ühiekordset toetusraha.

Seda saab kõigepealt naistöoline, kes sünnitas, või töoline, kelle naine sünnitas. Selle sünnitusraha suurus on kuupalgalistel $\frac{3}{4}$ kuupalgast ja teistel — kahekümnekordne päevapalk, kuid kummalgi juhul mitte alla 50 krooni.

Teiseks antakse **m a t u s e r a h a** kindlustatu enda surma korral ühe kuupalga ja perekonnaliikme surma korral $\frac{1}{2}$ kuupalga suuruses, — kuid kummalgi juhul mitte alla 30 krooni. Surnult sündinud lapselt antakse matuseraha täiel määral, kuid sünnitusraha ainult pooles suuruses. Matuseraha maksetakse välja nendele, kes tegelikult on kandnud surnu matusekulud.

Seadus näeb ette veel ühe soodustuse ja nimelt

palga edasimaksmise

kindlustatud töölise surma korral tema perekonnaliikmetele. Kui surnu oli teenistuses alla 6 kuu, siis on perekonnaliikmetel õigus saada ühe kuu palga, kui aga 6 kuud või kauem — siis kahe kuu palga. Kahe kuu jooksul maksetakse perekonnaliikmetele palka edasi, vaatamata teenistusaja kestvusele, ka siis, kui kindlustatu suri teenistuskohuste täitmisel või selle tagajärjel saadud haavadesse või vigastustesse hiljemalt 2 aasta jooksul, arvates haavamise või vigastamise päevast.

Nagu sellest lühikesest ülevaatest nähtub, pakub see haiguskindlustus töölistele võrreldes endise olukorraga rida

Kutseorganisatsioonid ja poliitika

G. Taalmann.

Seoses maatöölise kutseorganisatsioonide taaselustamise kavatsustega on korduvalt toonitatud poliitika väljalülitamise vajadusest kutseühingutest. Täiesti nõustudes selle põhimõttega, mis muuseas ka rahvusvahelise ametiühingulise liikumise poolt tunnustatud, tahaksin omaltpoolt lubada poliitikale siiski mõningaid kontsessioone ka kutseühingute raamides.

Meil on viimasel ajal üldse saanud kombeks poliitikas kõnelda ainult selle sõna halvemast mõttest, samastades poliitika mõistega parteivahelises võitluses võimu tunnustatult ilmsiks tulnud intriige ja teisi väärnähteid. Selle tagajärjel vähemarenenud kodanik häbeneb seda sõna avalikus kohas suhu võtmast ja igal parajal juhul tõendab, et tema, jumal-tänatud, niisuguse musta asjaga ei tee tegemist.

On siis sõna „poliitika“ tõesti seda väärt, et meie ta oma igapäevasest sõnatagavarast välja roogiksime, on selle mõiste niisugune, mis kuidagi ei sobi mistahes kutseorganisatsioonidega? On siis areng jõudnud niikaugele, et poliitika tuleb heita ajaloo kolikambri?

Neile, kes seda ilma pikemata soovitaksid teha, paneksin küll südamele, jõuda enne selgusele, mida nad üldse mõistavad selle sõna all. Kahjuks pole mul praegu käepärast Eesti Entsüklopeediat, kuid ühes sõnastikus on see ära seletatud nii: „riigi valitsemise kunst või teadus.“ Täpsemalt võiks seda väljendada kui inimeste omavaheliste suhete korraldamise kunsti riikide ühiskonnas. Järjekult, niikaua kui on olemas riike ja neid valitsevaid või juhtivaid organeid, nii kaua ei saa mööda ka poliitikast ühel või teisel kujul. Et poliitika kui niisugune tänapäeval sugugi allakäiku ei näita, seda tõendab ka tema differentseerumine elunõuete kohaselt. Nii tunneme sise-, välis-, raha-, majandus-, sotsiaal-, kultuur-poliitikat ja veel teisigi.

Vaadeldes kutseorganisatsioone — ametiühinguid ja kutsekodasid, näeme, et needki ei saa täiesti mööda poliitikast, nagu arva-

vad mõned kodade ja ametiühingute liikmed, kuna ju seadusega nende ülesannetes on fikseeritud suhe riigipoliitikaga, kuigi ainult nõuandva häälena. Eks olnud see ju riigi sotsiaalpoliitikasse segamine, kui Maatöölise ja Väikemaapidajate Koda arutas põllutöölise seaduse eelnõu või kui pensioniseaduse eelnõu kohta tuli võtta seisukohti? Samuti on tulnud teha tegemist rahandus- ja hariduspoliitiliste küsimustega.

Nagu eeltoodust peaks selguma, on kutseorganisatsioonid tihedas seoses „riigijuhtimise kunstiga“ ehk poliitikaga. Kui aga tahetakse eraldusjooni tõmmata puhtpoliitiliste organisatsioonide, n. n. poliitiliste parteide ja kutseorganisatsioonide vahel, toonitades parteide omavahelisi tülisid ja intriige võitluses võimu pärast, ja kutseorganisatsioonide, nende hulgas ja kodade, näilist ülesehitavat tööd kodurahu õhkkonnas, siis ei tohi unustada kodadevahelist distantsi, ja seda, et nende tegevusest on välja lülitatud võitlus võimu pärast, mis on iseloomustav poliitilistele parteidele. Et aga kodade kui ka ametiühingute elust kõik see täielikult puuduks, pole usutav. Ka pole vaadete lahkumineku eri kodade ja eri kutseliste organisatsioonide (näiteks tööliste ametiühingute ja töösturite ühingute) vahel sugugi väiksemad, kui endiste parteide juures. Küll võib aga lahkjooni leida sisemise ühtluse ja poliitilise silmapiiri avaruse suhtes. Kuna ideaalne poliitiline partei koondab isikuid, keda ühendab ühine ideoloogia ja ühised töökspidamised sellest, kuidas peaks arendatama riigi sisemist korrastust kui ka välissuhteid, siis kutseorganisatsioonide liikmeskonna ühtekuuluvuse määrajakaks on vaid ühine tööala, kusjuures vaated sellele, kuidas peaks olema korraldatud riigi kui ühiskondliku terviku funktsioonid, võivad olla diametraalselt lahkuminevad. Teiseks, kutseorganisatsiooni liige on omal kohal, kui ta omab oma kutse või kihi erihuvidele vastava ettekujutuse sellest, mida peaks tehtama, või tegemata jäetama riikliku korrastuse alal, et vastavad erihuvid oleksid kaitstud. Selle vastu poliitilise partei liige peaks oma tarviliku programmi terve riigi korrastustöö suhtes kõigil aladel.

Ülaltooduga pole tahetud samastada kutseorganisatsiooni tegevust poliitilise partei omaga — selleks on nende tegevusala ja ülesanded ikkagi liig erinevad. Kuna ideaal-

uusi soodustusi, kui vaid töölisel tunneksid kõiki seaduse eeskirju ja oskaksid tarbekorral nõuda välja neile seadusega kindlustatud hüvesid. Eriti peaksid seda panema tähele naistöölised ja töölinaised, keda seadus tõstab aukohale.

Maatöölise ja väikemaapidajate elust

VÄIKEMAAPIDAJATE SOOVE KASEPÄÄL, RANNAL JA ASSIKVERES.

Maatöölise ja Väikemaapidajate Koda korraldas 5. märtsil K a s e p ä ä l Peipsiäärsete väikemaapidajate koosoleku, kus esinesid selgituskõnedega Koja nõunik G. A b e l ja kohapealne Koja liige A. U d e.

Ruumikasse Kasepää Tuletõrje seltsi saalikogunes koosolekuks arvukas väikemaapidajate pere, kes tundsid suurt huvi koosolekul käsitatavate päevaküsimuste üle.

Läbirääkimistel töid väikemaapidajad ette oma kohapealseid muresid, milledega tuleb võidelda Peipsiäärsetel väikemaapidajatel. Kõige suuremaks paheks peavad sealsed väikemaapidajad heinamaade puudumist, mille tõttu lehmapidamine muutub paljudele raskeks. Heinu käiakse ostmas isegi 40—50 kilomeetri kauguselt, kuna Peipsiäärne piir-

ne poliitiline partei on samade vaadete ja töökspidamistega isikute koondis (muidugi ainult poliitilisel alal), mille ülesandeks on riikühiskonna tarvilik korraldamine oma töökspidamiste kohaselt, silmas pidades seejuures kõigi ühiskonna kihtide huve, on kutseorganisatsiooni ülesandeks sellesse koondunud sama elukutsega isikute majanduslikkude ja sotsiaalsete huvide kaitse, vaatamata sellele, et need huvid sagedasti teise samas ühiskonnas eksisteeriva kutselise ühiku huvidega on risti vastukäivad.

Säärase olukorra juures on üsna loomulik see nii hukkamõistetud nähe, et ka kutseühingutesse koondunud isikud, püüdes saavutada oma huvide maksimaalset kindlustamist, omandavad vaateid ja töökspidamisi ka terve riikühiskonna korrastamise üle, omandavad poliitilise maailmavaate, missugune enam või vähem ühtub ühe või teise poliitilise partei riigikorrastamise kavaga, selle poliitilise programmiga.

Kõike ülaltoodud kokkuvõttes tohiks olla selge, et ei saa ette kujutada aktiivset ja mõtlemisvõimelist kutseorganisatsiooni liiget, kes ei teeks tegemist poliitiliste küsimustega, ega omaks ettekujutust sellest, missuguse ühiskondliku organisatsioonivormi juures ta usub oma kutsehuvisid kõige enam olevat kaitstud.

kond üldiselt on väga tihedalt asustatud ja heinte saamine lähedalt raske. Neil põhjustel ootavadki Kasepää valla väikemaapidajad pikkisilmi juurdelõikeid heinamaade näol. Kahjuks aga on tihedalt asustatud Kasepää küla lähedusest jagatud osa heinamaid välja Roela meestele, kes käivad seal heina tegemas 12—15 km kauguselt. Ülejäänud osa sealsest riigi tagavaramaast on lubatud anda Kasepää küla väikemaapidajatele maakorraldustööde läbiviimise ajal, millise tööga juba on alatud. Üksmeelselt olakse selle vastu, et Kasepää külale juurdeantavast maast luuakse ka uusi krunte, mille tõttu väheneb vastavalt juurdelõigete andmise võimalus heinamaade näol.

Kuna sibulate hind viimastel aastatel on väga suuresti kõikunud, siis on väikemaapidajad-sibulakasvatajad igal kevadel suures mures sügiseste sibulahindade pärast, nagu toonitati ka koosolijate poolt. Sibulakasvatajatel pole kindlust selle üle, kas nende töö ja vaev saab tasutud sügisel või mitte. Oodatakse sibulahindade kindlustamist, mida ei peaks koosolijate arvates olema raske läbi viia, kuna meie sibulatele on võimalik leida võrdlemisi laiaulatuslikku välisurgu.

Raskusi teeb seal ka kütteküsimus, mida tuleb kaugelt vedada. Soovitakse näha, et Kasepääle asutatud sigurikuivatis viiakse ettevõtja poolt üle põlevkivi-küttele, mis kergendaks paljudelegi küttepuude hankimise muresid. Sigurite kuivatamise eest maksavad väikemaapidajad oma tööjõu ja oma küttematerjali juures 2—2,5 senti kg, mida peetakse võrdlemisi kalliks. Suurem häda on aga selles, et kuivatis on Kasepää küla kohta vilets. Seda tahetakse näha oma läbilaskevõimelt poole võrra suuremana.

R a n n a Rahvamaja ruumes ja A s s i k v e r e koolimajas peeti vastavad koosolekud 6. märtsil.

Ranna väikemaapidajad kurtsid, et seal on arvatud Käsitööstuskoja alla mitmed väikemaapidajad ja juhuslikud töötajad, kellel puudub töökoda ja kelle ainukeseks tööriistaks on kirves või saag — ehitustöölised näiteks.

Tunti huvi väikemaapidajatele antavate viljapuude istutamise ja mesiperede soetamise preemiade vastu.

A s s i k v e r e ümbruskonna väikemaapidajad kurtsid päevategemise raskuste üle, mida tuleb teha renditud maa eest. Kuna päevade arv tihtilugu pole kindlaks määratud, siis tarvitatakse päevategijat igal kibedamal hooajal, mille tõttu tõuseb 1 ha suure maatükki rent mõnikord isegi üle 30 kr.

Üldiselt võib märgata siiski Peipsiäärsete

väikemaapidajate keskel meeoleolu parane-
mist, võrreldes eelmiste aastatega.

SAADJÄRVE VÄIKEMAAPIDAJATE ÜHING

asutas omale aiandusringi. Ringi liikmeks
astus 44 kohalikku väikemaapidajat üle 1500
õunapuuga ja 63 mesiperega. Võeti ametisse
ka aiaassistent. Aiaring tahab asuda edukalt
töele aianduse ja mesinduse edasiviimisel.
Selleks kavatsetakse ühiselt kasutada ära
ka Maatöölaliste ja Väikemaapidajate Koja
poolt antavaid toetusrahasisid.

VÄIKETALUPIDAJATE JA MAA- TÖÖLISTE SOOVE.

Uue ümberkorraldusega Eestis on loo-
dud maatöölisele ja väikemaapidajatele
oma kutseesindus ja Koda, kuid see Koda
oma asukohaga on kaugel väikemaapida-
jast ja maatöolisest. Kõik aga tahaksid olla
Kojaga ühenduses.

Väikemaapidajad avaldavad mõtteid, et
oleks hea algatus, kui loodaks kohapeale
esindajad nagu on põllumeestel kon-
sulent, kes annab nõu ja juhatus. Põllu-
meestel tulevad põllumehed konvendina
kokku ja kaaluvad oma eluküsimusi, kuid
väikemaapidaja ei saa korraldada säärast
nõupidamist, samuti ka maatööline. On ju
tööline samuti eluõiguslik isik, ka tema
vajab paremat elukorraldust.

Meil seisab hulga talusid oksjonihäämri
löögi all, puudub vaid pisiosa oksjonist. Kui
aga küsida natuke maad, siis ei anta pere-
mehe poolt väiketalupidajale ja väikekoha
mees ohkab: pole maad! Tuleks sundkor-
ras korraldada väiketalusid ja viia maad
vähemalt ühte kokku: on näiteks minulgi
7 ha maad, kuid elamu juures on kokku
aiaga põldu vast 2 ha, ülejäänud on 2—3
klm. kaugusel. Viidagu kuidagi ühte maa,
siis muutuvad kergemaks eluvõimalused.
Mitmed põllumehed ohkavad tihti võlgade
all, aga loogu nad ka viljakandvaks põllud,
nagu on see väikemaapidajatel, küllap siis
kaovad võlad. Kui muudetakse meie väike-
kohtadel piire, viies maad ühte, küll siis
muutuks ka meie majandus tugevamaks ja
väiketalud elujõuliseks ja üle 10 ha poleks-
ki siis tarvis maad: 10 hektaarilisel maal
toidaks end ju 3—4-liikmeline perekond ilu-
sasti ära, muutes selle viljakandvaks ja kul-
tuurmaaks.

Teiseltpoolt kaebavad peremehed, et pole
töölisi. Tuldagu aga vähegi vastu ka tööli-
sele vaimlisele huvile, jätku peremehed tööli-
sele vaba aega vahelduse otsimiseks, jae-
tagu aega noorel maatöölisel edasiõppimi-

seks, küllap on töölisi siis. Kuhu on jäänud
siis töölised? Ei taha tihti peremehed, et
tööline liigub teiste hulgas, kulutades aega,
tahab ju peremes saada sulaselt nii palju
kui see jõuab ja kui kord pole jõudu, minnes
vanemaks, siis pole sind tarviski. Käitugu
tööandjad teenijaga kui inimesega, siis
oleks üks kungas talu töödel siledam.

Ka lubatakse nii vähe palka, sulaspoisile
näiteks 10 kr. kuus: on ju neid kohti, kus
öeldakse: koht ei tee rohkem sisse, ei saa
maksta. Kuid mis on 10 krooni praegusel
ajal, — see kulub selle kuu jooksul suitsu-
mehel suitsurahaks ja riietumiseks ei jää
järele midagi — kas on see teenistus?

Öeldakse, et prohvet pole kuulus omal
maal. Nii on see kahjuks ka tööliste juures.
On ju poolakatega sõlmitud lepingud pare-
mate tingimustega kui eesti töölistega, eest-
lane peab leppima vähemaga.

Lõppeks tahan öelda — kõik maatööli-
sed ja väikemaapidajad, asugem Kojaga
kontakti, katsume saada igasse valda ühe
usaldusesinduse, mehe, kelle poole saaks
pöörduda ja kes seisab kirjadega ja teiste
sideabinõudega Kojaga pidevas ühenduses.
Teadkem, et ühiselt kaitstes oma õigusi
võime saavutada palju. Ja ärge nõudke siis
ka Kojalt tõhusaid tulemusi, kui te ise Koda
ei toeta. Kojaga kontakti pidamiseks tel-
lige igaüks Kojaga Teataja ja vaadake
ka, et ligemas ümbruses see ei puuduks
ühelgi maatöölisel ja väikemaapidajal.

Koda nõutab eluõigusi — meie toetame ja
teostame Kojaga nõudmisi.

Eino Mets.

TEGELIK TARUDE VALMISTAMISE KURSUS TAEBLA

väikemaapidajatele toimus Maatöölaliste ja
Väikemaapidajate Kojaga korraldusel 1.—4.
märtsini. Kursuslaste poolt valmistati mitu
eestitaru, milledesse muretsetakse mesipe-
red juba eeloleval suvel. Peale praktiliste
tööde peeti õhtuti loenguid mesinduse alalt.
Kursustest osavõtt oli väga elav. Kursusi ju-
hatas mesinduse eriteadlane Hiio.

EESTI STANDARDTARU

*ehituskirjeldus ühes selgitavate joonistega
ilmus Kojaga Teataja eelmises numbris. Selle
õpetuse järgi võib igaüks kerge vaevaga ehi-
tada endale taru. Ehitusõpetuse on koos-
tanud paremad aiandus-mesinduse ala asja-
tundjad. Teataja numbrit võib tellida Kojaga
büroost Tallinnas, Pärnu mnt. 10—15, saa-
tes sinna postmarkides 15 senti.*

SOTSIAALKÜSIMUSI

Asutati lastekaitsefond.

Riigihoidja poolt vaadati läbi ja anti dekreedina lastekaitsefondi seadus, mille alusel luuakse Sotsiaalministeeriumi juurde kapital lastekaitse küsimuste korraldamiseks. Rahvastiku juurdekasvu huvidest välja minnes on just väga tähtis, et riigi toetus lastekaitse ja laste abistamise alal oleks rajatud kindlamale alusele. Seda tahabki teha lastekaitsefond. Sinna arvatakse kõigepealt riigi eelarve korras määratud summad. Seni on riigi poolt igal aastal kulutatud laste lahtisele hoolekandele, talvisele toitlustamisele, lastekaitse organisatsioonide toetamisele ning muudeks ülesanneteks keskmiselt 600.000 kr. See summa läheks tulevikus lastekaitse fondi käsutusse. Peale selle saaks fond tulusid veel teistest allikatestki. Arvates 1. aprillist s. a. langeb lastekaitse fondile ka poolteist protsenti piiritusmonopoli tuludest. See teeb aastas välja umbkaudu 200.000 kr. Kogusummas võiks iga-aastane lastekaitse eelarve tõusta umbes 1 miljoni krooni peale.

Fondi abil tahab Sotsiaalministeerium laiendada tunduvalt laste- ja emadekaitset, soodustades eeskätt lasterohkeid perekondi. Eriti tahetakse võidelda laste suure surevuse vastu.

Pühade ja puhkepäevade seaduse

järgi lõpetatakse töö kell 12 päeval: vaikel laupäeval, jõululaupäeval, vana-aastal, nelipüha laupäeval ja võidupüha laupäeval, kusjuures kahel viimasena märgitud päeval võib põllumajanduses jätkuda töö ka pärast kella 12.

Sureb põllutööl vigasaanud põllutööline,

siis on tema muldasängitajal õigus saada riigilt matusekulusid. On matjaks mõni surnu perekonnaliikmetest, siis maksetakse temale matusetoetust surnu 30 päeva töötasu suuruses. Oli aga matjaks võõras isik, siis tasutakse neile tegelikud kulud, kuid siiski mitte enam, kui oleks olnud õigus saada surnu perekonnaliikmetel. Matuseraha saamise õigus on isegi siis, kui vigastatud tööline sureb õnnetusjuhtumi tagajärjel 2 aasta jooksul õnnetusepäevast arvates või ka pärast kahte aastat, kui aga arstimine selle aja vältel kestab edasi.

Matuseraha saamise sooviavaldisega tuleb esineda kohaliku omavalitsuse ees. Kui matjad pole surnu perekonnaliikmed, siis

peavad nad esitama omavalitsusele ka arved tegelikkude matusekulude tõenduseks.

Abirahad ja pensionid,

mis põllutöölisele määratakse õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse alusel, maksetakse välja elukoha omavalitsuse kaudu. Pensioniraamatu annab omavalitsus välja pensionärile. Üldiselt antakse kõigile perekonnaliikmetele ühine pensioniraamat. Kui aga täiskasvanud perekonnaliikmed avaldavad soovi, siis antakse neile igapähele eraldi raamat. Lapsele, kel mõlemad vanemad surnud, samuti ka vaimuhaige kätte pensioniraamatut ei anta, küll aga hooldajale või eestkostjale. Eestkostjate soovil antakse lastele eraldi pensioniraamat ka ühe vanema eluajal. Kui hooldajad või eestkostjad pole määratud, siis teeb kohalik omavalitsus korralduse nende rutuliseks määramiseks.

Põllumajanduses võimalikkude tööõnnetuste

vastu võitlemiseks on põllumajandusliikude tööde juures tarvitatavatel masinatel keelatud töötada ilma kaitsevahendita rästastel, hammasrätastel, rihmadel ja teistel liikuvatel seadeldistel, mis võivad töötajatele tekitada vigastusi.

Pensioniseaduse alla

ühel alustel riigitöölistega ja -teenijatega kuuluvad ka Haridusministeeriumile alluvate õppeasutiste põllumajapidamised, kus tööliste palkadelt tehakse 2%-list mahaarvamist pensionikapitali heaks. Teised põllutöölised meil pole pensioniseaduse alla arvatud. Haridusministeeriumile alluvad praegu koolide talundid: Helmes, Kehtnas, Penijõel, Petseris, Pollis ühes Mornaga, Säreveres, Vaekülas, Vana-Antslas, Vodjas, Oru-Männikul, Porkunis, Koloveres, Saksis ja Vana-Võidus.

Unustab tööline põllutööl

tekkinud vigastuse puhul tööandjalt nõudmast, et viimane arvaks tema vigastuse Põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse alla ja varustaks teda haiglasse või arsti juurde saates nõutavate saatekirjadega, siis võib hiljem tekkida tõsiseid raskusi selles, et tagantjärele teha kindlaks, kas vigastus sündis töö juures või mitte. Viimaseks abinõuks on sellistel juhtudel pöörduda vastava palvega Sotsiaalministeeriumi Töökaitse ja Sotsiaal-kindlustuse Osakonna direktori poole, kes

teeb vastava korralduse politseilise juurd-luse teostamiseks. Pole aga sugugi kindel, et säärane juurdluski suudaks alati selgi-tada sündmust, eriti siis, kui on möödunud juba palju aega. Seepärast peaks küll iga-üks, kellega juhtus õnnetus töö juures, juba esimesest sammust peale täitma ise kõiki seaduse eeskirju ja nõudma nende täitmist teisteltki.

Poola põllutöölistega

möödunud aastal sõlmitud töölepingusse oli võetud sisse punkt, mille järgi poolalal on õigus saada haigestumise korral kahe esi-mese haigusnädala jooksul peremehelt prii ülalpidamise ja ravi. Eesti töölistega sõlmitud lepingud aga säärast vastutule-kut ei sisalda. Ka pole meil pandud mak-sma seadusi, mis korraldaksid põllutööliste haiguskindlustust kuidagi teisiti.

RINGVAADE

Uus taimekaitse määrus,

mis hiljuti avaldati, hakkab maksuma 1. ap-rillist s. a. See toob muudatusi taimekaitse-vahendite ja taimeseemnete tarvitamise ning kaubandusse. Hakatakse teostama kontrolli taimesaaduste ja nende kaitse-vahendite sisseveol ning kauplemisel sise-turul. Samuti hakatakse teostama järele-valvet puu- ja taimeaedades, kust müüakse taimi kasvatamise otstarbel. Järelevalve alla võetakse ka maa- ja metsandussaa-duste hoiukohad ja seemnekasvandused. Selleks nimetatakse suurematesse keskus-tesse taimekaitse kontrolörid.

Üksikasjalikud korraldused pannakse määrusega maksuma ka l i n a s e e m n e t e alal. Kõik linaseemnetega kauplejad pea-vad end registreerima Põllutööministeeriu-mis. Linaseemneid tohib siseturul müüa ai-nult kinniplommitud kottides taimekaitse ja seemnekontrolli ameti plommi all. Sel teel tahetakse põllupidajatele kindlustada head ja haigustevaba linaseemet.

Maaviljakuse tõstmiseks

soovib mag. agr. A. Ratt: 1) uudis-maade ülesharimise preemiade laiendamist ka põllule, 2) tagasitõmbumist sooasunda-mises, 3) seada sisse mitmesuguseid taime-kasvatuse preemiaid, 5) mehhaniseerimis-laenude saamise võimaluste laiendamist, 6) preemiaid sordiaretajatele, katsetegelas-tele jne.

Väikemaapidajate ja maatööliste

kutsete kujundamisest tulevikus kirjutab „Agronomias“ nr. 3 Põllutööministeeriumi Põllumajanduse Osakonna dir. K. Liid-a k. Ta ütleb muuseas: „Maareform on toonud küll ka siia muutusi, kaotades mõi-satöölise kihi pea täielikult. Väikemaapida-jate kiht on jäänud vähemate ümbernikku-miste järele üldiselt endiseks. Need mõle-mad kihid on meil sotsiaalselt madalaimal järjel, kuigi omariikluse aastad on toonud ka siia mõnd parandust, eriti maatööliste alal alustatud sotsiaalkindlustuse näol; vastavate seadustikkude edasiarendamine on pooleli teoksil. Väikemaapidajate olu-korda on püütud alul parandada maa-juur-delõigete andmisega, neid sellega talupoja kihile ligemale viies, kuni selleks maad jätkus, kuid nüüd on vastavad reservid läbi ja küllaltki suur väikekohtade hulk jääb püsima. Jääb üle agronoomilise mõtte poolt soovitatud suund — nende pikaline elujõuliseks muutmine intensitiveerimise teel, millel aga on raskuseks ees selle kihi praegune ainealine ja vaimne madal tase.“

Edasi kirjutab K. Liidak talupoja ja väi-kemaapidaja vahekorra, kus on saanud kurikuulsaks „popsiseadus“. „Kui selle („popsiseaduse“) taotlused võisid olla mõne tuhande popsi suhtes sotsiaalselt õil-sad, on see seadus ja selle ümber kestnud vaidlused tugevasti häirinud talupoegi tema omandi-tundes ning teravamaks aja-nud mõlema kihi vahekordi. Selliseid häiri-misi tuleb vältida eraomandi kindlustunde juurdumise ja tugevate talude kujunemise ja püsimise huvides.“

Villakaubanduse alal

tahetakse võtta ette suuremaid ümberkor-raldusi ühenduses Karja Keskühisuses esi-nenud kuritarvitustega. Väljatöötamisel on ka uued villasortimise alused. Edaspidi ka-vatsetakse villast maksta hinda sordi jä-rele.

Põllutöökoja üleskutse põllutööliste registreerimise asjus.

Neil päevil avaldas Põllutöökoda, ühen-duses uue põllutööhooaja saabumisega, järgmise üleskutse:

Põllutöökoda on igal pool üle riigi põl-lumeeste konventide juures asutanud töö-bürood, mis selleks töötavad, et põllutööli-sed leiaksid tööandjaid ja põllumehed lei-aksid töölisi. Selle eesmärgi kättesaamiseks on üles kutsutud kõiki põllutöölisi, kellel veel ei ole teenistuskotta, end registreeri-

ma konvendi tööbüroos. Samuti on üles kutsutud põllumehi, kes ei ole leidnud omale põllutöölisi, registreerima end konvendi tööbüroos.

Kuna karta on, et kõik vabad põllutöölised ei ole end veel registreerinud, siis põllutöökoda kutsub üles kõiki neid põllutöölisi, kes eelolevaks hooajaks ei ole veel endale teenistusk kohta leidnud, registreerima end kõige lähemal ajal kohaliku põllumeeste konvendi tööbüroos, sest tähtis on, et iga kodumaa põllutööline leiaks tööd.

Samuti põllutöökoda kutsub üles kõiki põllumehi, kes vajavad töölisi, registreerima end võimalikult kohe kohaliku põllumeeste konvendi tööbüroos, et põllutöökoda saaks neile tööjuuotsemisel abiks olla.

Põllutööliste korteriküsimuse lahendamine

on päevakorda tõusnud meilgi. Asundusnõukogus, kuhu kuulub ka Maatööliste ja Väikemaapidajate Koja esindaja, on kaalutud, kas ei tuleks põllutöölistele ehitada riigi toetusel eluhooneid ühes juurdekuulava umbes 1 ha suuruse maalapiga. Ka on uues Asundusseaduses ette nähtud võimalus töölisrendikohtade asutamiseks talumaadele. Vaevalt aga seda teeksid peremehed enda heatahtlikkusest, kuna nad kardavad uut „popsiseadust“. Põllutööliste korteriküsimuse alal töötab Maatööliste ja Väikemaapidajate Koda välja oma üksikasjalikud seisukohad. Neil peatume hiljem täiendavalt.

„Eesti Munaekspordit“

pidas neil päevil oma peakoosolekut. Esimese tegevusaasta jooksul saatis ühing välismaale üle 40 miljoni muna ja turustas siseturul üle 9.000.000 muna, kogusummas ligi 3 milj. krooni väärtuses. Välismaale eksporditud munadest läks üle $\frac{1}{5}$ Saksamaale. Tegevusaasta lõppes 141.000 kroonise ülejäägiga. Ühingu esimeheks valiti ühel häälel edasi senine esimees agr. R. Allmann.

Linnukasvatuse sugulavad käesoleval aastal.

Eesti Linnukasvatatajate Seltsi poolt on kinnitatud alljärgnevad linnukasvatuse sugulavad, kust on võimalik muretseda korralikku tõumaterjali, nagu haudumismune, päevaseid tibusid ja tõulinde. Need sugulavad on loomaarstliku kontrolli all ja seega vabad haigustest.

1. järgu kanakasvatuse sugulavad:

1) Eleonore Küllmann — Õie tän. 32, Nõmme — valge leghorn. 2) Aureelie Põola — Vana-Nõo as., Nõo kaudu, Nõo pstk. 53 — valge leghorn. 3) Leida Männik — Tõlli algkool, Aidu vald, Paistu ag. — valge leghorn. 4) Jüri Ottas — Villemi tl., Vana-Kuuste ag. — pruun-itaalia ja valge leghorn. 5) Marie Valenius — Karja tän. 10, Mustla alev, Tarvastu — valge leghorn.

2. järgu kanakasvatuse sugulavad:

6) Imastu Invaliidide Kodu — Undla v., Tapa kaudu — valge leghorn ja rood-ailend (rhode-island). 7) Alma Ristikivi — Kastani tän. 15, Pääsküla — valge leghorn. 8) Kaarepere Raudteelaste Kodu — Kaarepere ag. — valge leghorn ja rood-ailend. 9) Valter Lents — Lepna as., Rakvere pk. 5 — pruun-itaalia. 10) Väimela põllutöö ja karjatalitajate kooli talu — Väimela ag. — valge leghorn. 11) Dora Aronnet — Poska tän. 36-a, Tallinn — rood-ailend.

3. järgu kanakasvatuse sugulavad:

12) Vladimir Kolsakov — Aru mõis, Jäneda ag. — rood-ailend ja pruun-itaalia. 13) Lucie Hunnius — Habaja mõis, Triigi vald — rood-ailend. 14) Karja kodum-kooli talu — Pärsamaa v., Karja pk. Kuressaare kaudu — valge leghorn. 15) G. Orro — Ojaveski küla, Aaspere v., Aaspere ag. — valge leghorn. 16) August Einpaul — Ülesoo talu, Rakke — valge leghorn. 17) Jaan Peets — Mäe talu, Saadjärve v., Voldi pk. 23 — valge leghorn. 18) August Ahman — Mäksa ag., Mäksa as. — pruun-itaalia. 19) Joh. Pruks — Laaspere talu, Hummuli v., Hummuli ag. — valge leghorn. 20) Lukine Kangur — Voltveti jaam — rood-ailend. 21) Hans Virkus — Purila mõis, Hagudi ag. — valge leghorn. 22) Ed. Runnel — Võhmuta vald, Luitsalu kl., Järva-Jaani, Paistevälja pk. — valge leghorn. 23) E. S. Ü. Sandla mõis — Pihtla v., Kuressaare, Sandla mõisa pk. — valge leghorn. 24) Arnold Simon — Nurmiku tl., Vasalemma kl., Kloostri v., Vasalemma as. ja ag. — valge leghorn. 25) Hugo Lustik — Pärnu tl., Hiienurme kl., Järvakandi v., Järvakandi ag. — valge leghorn. 26) Aug. Aru — Rägadiku tl., Lõiuise kl., Juuru v., Järlepa p.-tl., Juuru kaudu — valge leghorn. 27) Karl Soomre — Annuse tl., Laius-Tähhvere v. ja ag. — valge leghorn.

28) Marie Steding — Takamaa tl., Viljandi v. — valge leghorn. 29) Pärnu maavalitsuse lastekodu „Liivia“ Voltveti v., — valge leghorn ja rood-ailend.

Haned, partide ja kalkunite sugulavad:

1) Imastu Invaliidide Kodu — Undla v., Tapa kaudu — tuluusi ja emdeni haned, pekingi pardid, pronks ja valged kalkunid. 2) Hans Virkus — Purila mõis, Hagudi ag. — tuluusi ja emdeni haned, pekingi pardid ja pronks-kalkunid. 3) Jüri Rebane — Joosta tl., Kõo v. — emdeni haned.

Haudemunade ja päevaste tibude ostjate sugulavatest antakse riiklikku abiraha. Abiraha antakse niiviisi, et sugulavapidaja arvestab munade ja tibude hinnast abiraha maha, mille tõttu ostjal tuleb vähem maksta. Abiraha suurus oleneb sugulavade järkude järgi ja on 4—5 senti haudemunalt ja kuni 15 senti päevaselt tibult.

Uudismaade ülesharimiseks

ülesandmise tähtaeg lõppes 15. märtsil. Käesoleval aastal on loota umbes 6000 uue uudismaaharija juurdetulekut. Endistega kokku tõuseks uudismaadeharijate koguarv tänava ümmarguselt 20.000 peale. Mõõdunud aastal oli neid 18.500. 15. märtsiks selgub ka tänavuseks uudismaaharimiseks kulutatavate riiklikkude summa ulatus. Põllutööministeeriumis on selleks esialgu kulutusi ette nähtud umbes 750.000 krooni. Tööde läbiviimiseks asutatakse juurde 100 uut traktorijaama. Seega asub eeloleval suvel tööle juba umbes 300 traktorijaama. Praegu on Põllutööministeeriumis kinnitamisel uus traktorijaamade lepingu kava, mille järgi kõrgendatakse künnitööde tasu vastavalt künnitööde iseloomule ja uudismaa liikidele. Kui üleskündmisele kuuluva uudismaa pindala on alla ½ hektaari ja künd teostatakse väiketalundis, mille suu-

rus on alla 10 ha, siis tõstetakse künnitööde tasu ühe astme võrra.

Taluraamatupidamise kursusi

korraldab Põllutöökoja raamatupidamise talitus üle riigi. Neist kursustest võivad võtta osa ka väikemaapidajad. Kursused on täiesti tasuta. Neile põllumeestele, kes soovivad oma talus pidada raamatuid, antakse raamatupidamistalituse poolt välja arve-raamatud, teostatakse nõuannet ja tehakse aasta lõpul ka aastaaruanne, — ja seda kõike tasuta. Iga teadlik väikemaapidaja, kes soovib saada ülevaadet oma väikekoha tuludest ja kuludest, peaks kasutama seda võimalust.

Kursusi peetakse:

1. Virumaa — Rakveres, maavalitsuse ruumides, 22.—24. märtsini;
2. Järvamaa — Paines, Pikk tn. 2, 4.—6. apr.;
3. Harjumaa — Tallinnas, maavalitsuse ruumes, 10.—12. märtsini; Raasikul, konvendi ruumides, 11.—13. apr. ja Kuu-salu alevikus, 20.—22. apr.;
4. Läänemaa — Massu Põllumeeste Seltsi ruumides 27.—29. märtsini; Vigala põllutöökoolis, 11. märtsist — 2. apr., Haapsalus, maavalitsuse ruumides, 7.—9. apr. ja Hiiu-Kärdla konvendi ruumides 25.—27. apr.;
5. Saaremaa — Kuresaares, Raekoja tän. 2, 21.—23. apr.;
6. Pärnumaa — Pärnus, Janseni tän. 46, 7.—9. apr.;
7. Viljandimaa — Viljandi Põllumeeste Kodu 11.—13. apr.;
8. Tartumaa — Tartu Põllum. Kodu 14.—16. märts. ja Pala Põllumajand. rahvakoolis 18.—20. märtsini;
9. Valgamaa — Valgas, „Säde“ ruumides, 30. märtsist — 1. apr.;
10. Võrumaa — Põlva alevikus 22.—24. märtsini, Kanepi alevikus, 26.—28. märtsini ja Võrus, „Kandle“ ruumides, 7.—9. apr.;
11. Petserimaa — Petseris, maavalitsuse ruumides, 4.—6. apr.

Kursustest osavõtjaid registreerivad kohalikud maatulunduskonsulendid ja Põllutöökoda.

Tellige veel täna

MAATÖÖLISTE JA VÄIKEMAAPIDAJATE KOJA TEATAJA.

Teataja on ainus maatöölise ja väikemaapidajate kutseajakiri Eestis. Teataja mak-sab aastas ainult 1 kr. 20 senti, poolaastas — 70 senti ja 3 kuu peale — 40 senti.

NAINIE JA KOIDU

Puhtus on pool toitu ütlevad soomlased

Püüame siis ka meie võtta seda oma loo-
sungiks ja pühendame tänases lehes vähe
tähelepanu kevadisele puhastamisele nii
kodudes kui karjalaudaski.

Rõõmsad varakevadised päikesekiired
püüavad tungida ka väikemaapidajate ja
maatöölise kehvasse eluhoonetesse. Kas
pääsevad nad alati vabalt sinna? Tihti
mitte, sest aknad on tolmused ja vahest
isegi kaetud paksu porikorruga. Peseme
aknad puhtaks; et lapsedki näeksid valla-
tuid päikesekiiri ja tunneksid rõõmu loo-
duse ärkamisest. Õhk on juba pehme ja
soe, võiks juba isegi ühelt aknalt eemal-
dada sügisel kleebitud paberid ja avada
selle tunniks või paariks päevas. Talvel,
ja veel enam varakevadel, on värskel õhul
eriti suur väärtus. Meil hoitakse aga tihti
soojust ja kui õhk toas juba liiga halb, siis
tehakse mõnelpool kadakasuitsu. See ei
puhasta õhku, vaid ainult katab kinni hal-
vad lõhnad. See on enda petmine. See-
pärast avage aknad ja hingake puhast õh-
ku! Tihti pole ju maatöölise ja väike-
maapidajate suurel perel võimalik muret-
seda soojemaid riideid kogu lastekarjale,
eriti aga pisematele — kooliskäijad peavad
ju kuidagi saama — seetõttu peavad väi-
kesed mudilased istuma kogu talve toas,
umbes õhus, tihti ka võrdlemisi suures
müstuses.

Nüüd avame aknad, peseme nad puhtaks,
küürime ka põhjalikult põrandad, tõstame
ühel päikeseküllasel päeval kõik voodi-
riided õuele ja klopime neid tublisti. Kõik
talvine tolm ja halb õhk välja! Laseme ke-
vadpäikesel hävitada neist ka pisilased
seepärast jätame ka voodipesud terveks
päevaks õuele.

Ei ole ka saladus, et halvast õhus tekivad
seina- ja voodipragudesse igasugused pa-
rasiidid, kes segavad nii väsinud töö-
inimese kui ka laste rahulikku und. Nende
hävitamiseks on hulga lihtsaid abinõusid
(kuigi igasuguste seinavaheliste „koduloo-
made“ suurimaks vaenlaseks on puhas
õhk). Kuid kui nad juba seinapragudes
elutsevad, siis peab neid ka hävitama.
Selleks võiks kasutada, näiteks, järgmisi
vahendeid: 1) tubakaleotist — tuba-
kalehed lõigatakse peeneks, valatakse peale

põletispiiritust ja lastakse kinnikorgitult
mõni päev seista. Sellega pritsida sein- ja
mööbli pragudes lutikapesasid; 2) pet-
rooleumi- ja bensiinisegu — võt-
tes kumbagi umbes pooleks (kasutada mui-
dugi puhastamata bensiini). Pritsimiseks
võib kasutada, näiteks isegi jalgratta õhu-
pumpa. Pritsimine on seepärast soovita-
vam, et siis tungib hävitav vedelik pragude
sügavusse. Pritsimist korrata aga mitu
päeva järjestikku, siis hävinevad ka vahe-
peal munadest tulnud putukad. Pritsimise
ajal ja kohe pärast pritsimist mitte lahtist
tuld teha, vaid hoone enne hästi tuulutada.
Muidu võivad petrooleumi ja bensiini aurud
süttida põlema. Kõik putukate hävitamise
vahendid on tuleohtlikud. Kui aga
lutikad on tunginud juba kõikidesse mööb-
litesse ja seinapragudesse, kust neid ei tea
otsidagi, on väga heaks vahendiks vä-
v e l d a m i n e. Ostetakse apteegist kuiva
väävlipulbrit, pannakse see mõnele plekist
kaanele või tühja plekk-karbi sisse, süüda-
takse põlema ja jäetakse see kesk tuba.
Kõik ukсед ja aknad suletakse ja mööblid
jäetakse sisse, kuid inimesed ei tohi
v ä ä v l i a u r u s või suitsus olla. See-
pärast on vääveldamist parem teha suvel.
Pärast vääveldamist tulevad toad tublisti
tuulutada. V ä ä v l i a u r u d on m ü r -
g i s e d!

Oleme nüüd kõik söödikud hävitanud, siis
topime ka praod kinni. Selleks on jällegi
hea abinõu: valmistame saepurust ja tis-
leriliimist pudru, millele lisame juurde
maarjajääd (saab apteegist) ja selle pud-
ru litsume pragudesse. Liimipudru kuivab
kiiresti. Hiljem hõõrume praod liivapabe-
riga siledaks — ja keegi ei aima, millist
„perenaise häbi“ varjab sile sein või täi-
detud mööblipragu.

Kui oleme vabanenud oma suurematest
vaenlastest, anname kogu korterile sees-
miselt uue ilme. Värvimata lauadki hõõ-
rume valgeks sooja seebivee ja peene puhta
liivaga. Klaasnõud, lillevaasid, pudelid ja
isegi emailitud sööginõud puhastame. Ja
vähese rahaga, kuigi esialgul suure vae-
vaga, oleme saavutanud palju: hoides
korterit puhta ja kodudes õhu värsket —
pole ka kõige kehvemates oludes karta
laste haigusi, mis on suur kokkuhoid maa-
töölise ja väikemaapidaja kasina kukru
juures.

*

Kuid me ei tohi unustada ka loomi. Vanasti arvati küll, et puhtus on ilmaaegne vaev. Nüüd teab aga iga perenaine, et puhtus hoiab loomad terved ja suurendab nende piimasaaki ning väärtust — ja seega ka sissetulekuid. Suvel, väljas looduses püsivad loomad puhtamad — loodus ise puhastab neid. Kui oleme aga võtnud lehmadel vabaduse ja paigutanud neid talveks lautadesse, siis on inimese kohus hoolitseda nende puhtuse ja heaolu eest. Arvamane, et on küllalt, kui kevadel, pärast pikka talve, mil loomad lastakse välja, neid puhastab vihmavesi — on täiesti vale. Loomi endid ja ka nende lauta tuleb ka talve jooksul aeg-ajalt puhastada, tehes seda kas korra kuus või harvemini, mis oleneb laudast.

Lehmi tuleb harjata. Selleks võtame kaks juurtest harja. Raudharja ei ole soovitav kasutada, kuna see teeb looma nahale halba. Harjata tuleb tugevasti, mitte ainult karvu pealt silitades, vaid nii, et hari küünib kuni nahani ja avab looma nahahigi- augud. Tuleb harjata looma kõik kohad, mitte üksi selga, — alates kõrvadest kuni sabani.

Esiialgu läheb harjamine vast pikaldaselt, kuid paari-kolme korra järele on töö selge ja ühe lehma puhastamiseks vajame vaid 3—4 minutit. Peaasi, et harjamisel puhastame looma tervikuna — kõik kehaosad.

Kuid ka harjamisest on vahest vähe. Peame loomi vahete-vahel pesema. Pesta tuleb aga vähe veega, et loom ei külmetaks. Pesemiseks kasutada sooja vett, harja ning vajaduse korral vähe seepi. Suure veega pestes saab märg loom kergesti udarapõletiku või muid haigusi. Kui aga laut on hoitud hästi kuivana, kasutades ohtrasti turbapõhku — tekib harva vajadust looma pesemiseks, piisab kuivast harjamisest tolmu eemaldamiseks looma nahalt. Põhjalikult pesta võiks siis lehma ainult sügisel enne talveelamusse asetamist. Seda võib teha ka väljas, kiiresti ja rohke veega. Võtta sooja vett, seepi ja pesta loom üleni harjaga puhtaks, mitte unustades isegi sõrgade vahesid. U d a r a n i s a s i d e i t o h i p e s t a h a r j a g a , v a i d l a p i g a v õ i k ä t e g a . K u i l e h m a d o n s ü g i s e l h ä s t i p e s t u d j a l a u t o n t a l v e h o i t u d p u h t a n a n i n g k u i v a n a , s i i s e i v a j a n a d t a l v e l e n a m p e s e m i s t .

Lehma puhastamisharjad peseme ja leotame sooja veega ja koputame vastu laudpõrandat, et sügavusest eemaldada mustust. Kuid seda mitte vastu kivi- või tse-

mentpõrandat, sest see kulutab harja. Puhastuspeetud harjad paneme kuivama õhu kätte või soojale müürile.

Töö on vast algul väsitav ja igav — kuid millise rõõmuga vaatleb perenaine puhast, läikiva karvaga „Maretit“, „Joonikut“ või „Kirjut“! Ja südant soojendav on lehmagi tänulik pilk, kui tema nahk ei sügele ja udar ei kihele mustusest.

Vasikalihast ja selle tarvitamisest

Maal on värske liha saamine kevadtalvel raske. Alaline soolatud sealiha tarvitamine on tervislikult halb, pealegi on tüütav alati süüa sama toitu. Kuid iga mõistlik maa-perenaine leiab ka kõige kokkuhoidlikuma majapidamise juures mõne värske maiuspala, mida heita patta. Näiteks mõne kana, kelle munasaak ei tasu tema toitmiskulusid. Eriti vasikalihaga on ka väiketaludes, kus leidub piimakarja. Kuid ka maatöölise saab praegu vasikaretapmise hooajal odavamini värsket pajapraadi.

Juba vanast ajast on vastsündinud vasikalihaga halvas kuulsuses. Ka praegu ei suhtuta paremini sellesse lihasse. Loomulikult ei ole eriti maitsev ega ka toitev halvasti toidetud lehma vastsündinud vasika liha. Kui aga lehma söödeti ja hoiti hästi tiinuse ajal, on ka vasikas juba sündides lihav ja kõlbab täielikult toiduks. Mitmes talus joodetakse vasikat enne tapmist paar-kolm päeva piimaga, et liha muutuks paremaks. Kuid sellest on vähe kasu, sest esimestel elupäevadel vasikas muutub siiski kõhne-maks. Sellepärast soovitatakse Soome ajakirjades, et palju targem on „joota“ vasikalihaga alles-pärast tapmist, — see tähendab seda, et tapetud vasika liha pannakse enne tarvitamist mõneks päevaks ligunema piimasse. Sel viisil muutub vasikalihaga valgumaks ja maitsvamaks. Selline käsitus on muidugi mõeldud liha kohta, mida kavatsetakse küpsetada.

Toome alljärgnevalt mõned toiduretseptid vasikalihast:

Vasika-soolaliha.

A i n e d : 2 kg vasika laba- või reielihaga, 75 grammi salpeetrit, 250 gr. soola, 100 gr. suhkrut, 2,5 liitrit vett.

V a l m i s t u s : Liha hõõrume salpeetriga. Soola ja suhkruga sulatame keetes antud veehulgas, millelt riisume vahu. Soolvee kallame kuumalt lihale ja sulgeme lihanõu kaanega. Kolme kuni kuue päeva pärast

tõstame liha ühes soolveega patta, lisame veel 2,5 liitrit vett juurde ja keedame liha selles vees pehmeks. Selles leemes võime liha hoida alal 2—3 nädalat ja maitseb haruldaselt hea külma soolalihana.

Vasikasült.

A i n e d : 2 kg vasika labaliha, 2 kg vasika jalgu, 2 liitrit vett, 7 tera pipart, soola ja peenendatud valget pipart (kui soovitakse).

V a l m i s t u s : Suures vees kiirelt pestud vasika liha panna patta k u u m a v e t t e keema. Peale kerkiv vaht riisuda kohe. Siis lisada sool ja pipar. Lasta liha keeda kuni on pehme. Tõsta liha välja ja lõigata peeneks. Samal ajal lasta lihaleent veel keeda edasi. Peenendatud liha panna uuesti leemesse, lasta korra koos üles keeda. Nüüd kallata liha ja leeme segu kaussidesse. Asetada külma kohta tarduma.

Vasikaliharullisült.

A i n e d : 1 kg vasika kõhuliha, 1,5 supilusikat soola, 0,5 teelusikat pulbris-ingveri (saab apteegist), 0,5 teelusikat pipart, 200 grammi pekki, 2 liitrit vett, 5—7 tera pipart.

V a l m i s t u s : Liha pesta külma vette kastetud puhta lapikesega puhtaks. Ribadeks lõigatud pekk asetada lihale, sool ja pipar ning soovikorral ingver riputada peale. Liha käänata kokku rulliks ja siduda puhta peene nõoriga kõvasti kinni. Vesi lasta pajas keema ja kuumas vette asetada liharull. Vette lisada veel vähe soola ja pipraterad. Keeta liha pehmeks. Hoida liha alal selles lahjas soolvees.

Vasikalihakastes.

A i n e d : 1 kilo pehmet vasikalihaga (kas rinnaliha või kintsu), 3—4 klaasi piima, 1 supilusikas soola, 0,5 teelusikat pulbris pipart, 2—3 supilusikat rasva ehk võid.

V a l m i s t u s : Liha puhastada, lõigata väikesteks tükkideks, kloppida haamriga pehmeks ja panna mõneks tunniks seisma piimasse. Siis tõsta lihatükid piimast välja, lasta nõrguda, ning kergelt puhta lapiga kuivatada. Riputada lihatükkidele soola ja pipart. Lihatükid asetada kuumaks tehtud rasvasse pannile küpsema, lasta vähe pruunistada ja siis jätta väiksele tulele hauduma. Võtta pehmeks haudunud liha pajast, asetada kaussi. Jahu segada enne vähese külma piimaga vedelaks pudruks, siis lisada kogu piim (milles varem leotasime liha). Jahu ja piima segu valada patta jäänud pruunistunud rasva peale. Lasta keeda mõni minut ja kallata siis kaste lihatükkidele kaussi.

Vasikalihapallid.

A i n e d : 1 kilo vasika küljeliha, 3 supilusikat rasva, 1 muna, 1 tass kuivatatud saiapuru (või nisujahu), 3 klaasi piima, 1 lusikas soola, 0,5 teelusikat pulbris pipart.

V a l m i s t u s : Liha pesta kiirelt rohkes külmas vees, pigistada kuivaks ja ajada läbi lihamasina kaks kuni kolm korda. Jahvatatud liha hulka segada muna, piimasse segatud jahu või kuiviku puru, soola, pipart. Lihasegust valmistada lihapallid. Pannil sulatada rasv. Kuumas rasvas praadida lihapallid pruuniks (enne ühelt poolt ja siis keerata ümber teise poole küpsetamiseks). Kui lihapallid kaunis pruunid, valada peale umbes 1 klaas kuumas vett. Katata pann kaanega ja lasta lihapallid haududa vähe aega.

Põllumajanduse töömait

Õige aeg on praegu asuda kartulite eel-idandamisele.

Kui soovitakse saada varem kartuleid, siis tuleb neid enne mahapanemist idandada. Selleks valime varasemad kartulisordid, nagu Jorgi Hertsoji, mis on varasemaid kartulisorte ja sobiv rammusal aiamaal kasvatamiseks, 2) Varajase kollase, mis küll vähe hilisem, kuid kasvab hästi ka kehvemates oludes või 3) Varase roosa, mida veel leida taludes väga mitmel pool.

Kui puuduvad varased kartulisordid, siis võib võtta ka tavalisi tarvitusel olevaid kar-

tulisorte ja panna need idanema sooja ja valgese ruumi. Selleks on sobivad vastavad laudadest kokkulõõdnud kastid, mida võime tõsta üksteise peale, et hoida kokku ruumi. Liig paksu kihina ei tohi kartuleid kasti kallata, kuna siis nad ei idane hästi ega pole võimalik neid maha panna idudega, sest need jäävad õrnaks, venivad pikaks, või põimuvad üksteisest läbi ja rebevad lahtikiskumisel.

Tavaliselt kestab kartulite idanemine enne mahapanemist 6 nädalat ja kes sellega soovib katset teha, see asetagu kartu-

lid sooja ja valgesse ruumi juba märtsikuu teisel poolel. Varakult neid kevadel maha pannes tuleb hoolitseda selle eest, et idud ei rebeneks.

Kui selliselt valmistame ette kartuleid, kui need paneme maha rammusale aiamaale ja kui hoiaime neid ka umbrohupuhalt, siis võime saada juba juunikuu lõpuks värskaid varaseid kartuleid.

TÖID AIAS MÄRTSIS-APRILLIS

Viljapuude võra harvendamine.

Võra harvendusega tuleb peale hakata juba märtsi lõpul ja aprillikuu algul peale suuremate külmade möödumist ning tingimata enne mahlade liikumist, olenedes ilmastikust. Kui tööga ei olda vilunud, siis peaks teda tege-mata tingimata kahe inimesega.

Harilikult asub enam vilunud inimene puu alla ja teine saaga redelile, kusjuures allolija näitab kepiga, milline oks tuleb maha saagida. Oksi tuleb nii saagida, et kontsu või n. n. „varnasid“ järgi ei jää, nagu seda seni paljudes koh-tades on. Need pikad otsad võivad saada hil-jem saatuslikuks puule, sest puu ei suuda üle pika kontsu koort kinni kasvatada, konts oma-korda läheb mädanema, mille kaudu mädanik tungib puu südamesse, tekitades seest õõnsaid puid, nagu me vanemais viljapuuadades palju näeme, mis omakorda on väga soodsaks pesita-mis- ja talvitamispaikadeks väga mitmesugus-tele viljapuukahjuritele.

Uuemad katsed ja uurimused näitavad, et paremini kasvab haav kinni, kui saetakse oks hästi puu lähedalt ja puule paralleelselt.

Saagimisel tuleb kasutada tiheda hammaste-ga saagi, et lõikepind siledamaks jääks, soovivat on isegi veel koore äär terava noaga siledaks lõigata. Haav suletakse määrdega, et see ilmas-tiku mõjudel mädaniku sisse ei võtaks. Määr-deks kasutatakse tavaliselt talu oludes määret, mille koosseis on 1 osa puhast õlgedeta veisesõn-nikut, 1 osa savi ja 1 osa puutuhka, lisandades sellele segule veel loomakarvu. Segu hästi läbi segades annab võrdlemisi odava ja vastupidava määrde. Teine määre on värnits ja ooker sega-tult väga hea, kuid juba kallim, kolmas määre on pookvaha, mis aga väga kalliks läheb.

Võra harvendusel tulevad kõige pealt kõrval-dada: 1) kõik kuivanud oksad, 2) üksteist hõõ-ruvatest okstest see, mis on nõrgem ja ebasood-sas suunas, 3) rööbiti minevatest okstest nõr-gem ebasoodsa suurusega, 4) kahvelharudest jällegi mittesobivam, 5) allapoole rippuvad ja maaharimist takistavad oksad, 6) oksad, mis kroonis sissepoole kasvavad, tihedad on ning puul valgust takistavad minemast küllaldaselt võrresse. Vanemate viljapuude juures võib juhtu-da, et oksad on altpoolt lagedad ning sinna te-kiivad vesivõsud. Sarnastel juhtudel pole soovi-tav neid maha saagida, vaid ainult kärpida, neist saavad edaspidi lageda krooni täitjad ning tublid viljakandjad oksad.

Sõstrate ja karusmarjade harvendamine.

Ka marjapõõsaid tuleb aegajalt harvendada, et nad mitte liig vanaks ei muutuks ning laseks korralikult noortel peale kasvada. Harvendami-sega tuleb alata, kui külmad möödas on ja kesk-päeva ajal juba vabalt võib väljas töötada, kuid tingimata enne puude lehteminekut, harilikult sünnib see märtsi lõpul ja aprilli alul.

Kõige paremat saaki annavad 2—4-aastased oksad, järjelikult tulevad põõsast välja lõigata oksad, mis on vanemaad kui 4 aastat, peale nen-de veel liig nõrgad noored, mis asjatult tihenda-vad põõsast, ning mida tuleb ka mõnel aastal rohkelt põõsasse. Normaalne põõsas peab jääma järgi 6—10-haruline, parajate vahedega, nõnda et valgus pääseks ühtlaselt põõsa keskele. Sar-naselt harvendatud põõsad annavad siis ühtlast ning ilusat kvaliteetkaupa.

Lõigata tuleb punase ja valge sõstra ning kar-usmarja põõsaid hästi maa lähedalt, kuna mustsõstrale tuleb jätta kuni 15 sm. kõrgused kontsud, kust ta siis uued võrsed välja ajab. Teised marjapõõsad ajavad uued võrsed juurtest välja. Seda tööd on hea teha aiakääridega, või selleks eriti valmistatud kõvera otsaga noaga. Karusmarju peab lõikama kinnastatud kätega, muidu torgivad karusmarjad oma teravate oks-tega kätte.

Peab siinkohal märkima, et siiski on sügis parem marjapõõsade lõikeaeg, kus rohkem aega on.

Väärisokste ja pistokste lõikamine.

Viljapuude väärisokste ja marjapõõsaste pist-okste lõikamine peab sündima veel märtsis, kui juba ilmad pehmenevad, kuid enne mahlade liik-umist.

Väärisoksad lõigatakse soovitud sordil viima-se aasta kasvudest, mitte vanemaist, puu krooni lõunapoolsemast küljest, kus viimase aasta kas-vud on paremini täis kasvanud. Seotakse need sortide kaupa kimpu, lisades juure nimelauad sordi nimega.

Marjapõõsaste pistoksi saame ka küllaldaselt harvenenud põõsastest, kuid ikkagi jälle esime-se aasta kasvudest. Seome need samuti kimpu, märkides juurde sordi nimelaua. Kaevame need päikesest varjatud kohta lumme, tallame lume pealt kõvasti kinni, katame saepuruga või mõne muu prahiga, mis takistab lume sulamist. Nii-viisi hoiduvad väärisoksad vääristamiseni ning pistoksad väljaistutamiseni hästi alal, palju pa-remini, kui keldris niiskes liivas, kuhu mõned aednikud soovivad panna.

M. T.



Koja Teataja järgmine number ilmub ap-rillikuu viimasel nädalal. Kaastöö sellesse numbrisse palume saata ära hiljemalt 20. aprilliks.



NÕUANDE NURK

KÜSIMUS:

Kas on põllutöölisel õigus saada tööandjalt palka edasi sõjaväelistel kordamisõppustel või kaitseliidu sõjaväelistel õppustel veedetud aja eest?

VASTUS:

Sõjaväeteenistuse seaduse (RT 1937, 15, 116) kehtimapanemisel täiendati ka põllutöölise kohta maksvaid seadusi selles mõttes, et tegeliku sõjaväeteenistusse õppustele (siia kuuluvad ka kordamisõppused) kutsutud töölisestega ei või põllupidajad lõpetada teenistuslepinguid õppustele kutsumise ja õppustel viibimise tõttu töölt äraoleku pärast, kui õppustele kutsutud isikud ilmuvad teenistusse ühe nädala jooksul pärast õppustest vabanemist. Õppustele kutsututel pole aga õigust nõuda tööandjalt töotasu töölt äraoldud aja eest. Ka Kaitseliidu õppuste suhtes pole pandud kehtiima norme, milliste järgi võiks nõuda palga edasimaksmist õppustel oldud aja eest.

KÜSIMUS:

Kas on võimalik istutada krundi piirile puid kodukaunistamiseks ja kas naaber ei saa seda takistada?

VASTUS:

Siin tuleb võtta aluseks kehtiva Balti eraseaduse (BES) normistikke, milliste kohaselt krundi piirile puude istutamine pole keelatud, kuid naaberkrundi omanikule on jäetud nende suhtes mõnesuguseid õigusi. Nii võib viimane BES § 1009 järgi juhul, kui piirile istutatud puu oksad ulatavad tema maa-alale, nõuda, et puu omanik raiuks maha oksad kuni 15 jala kõrguselt. Ei tee omanik seda, siis võib naaber teostada raietöö ise ja raiutud oksad võtta endale. Kasvab piiril mõni viljapuu, siis on naaberkrundi omanikul mõnevõrra õigusi ka viljade peale, mis langevad tema maa-alale jne. (BES § 781). Kodukaunistamise otstarbel piirile puude istutamisse puutuv osas erimäärsi pole kehtima pandud.

KÜSIMUS:

Kas võib väikemaapidaja-käsitöeline (näit. puusepp, kingsepp j. t.) ka tulevikus jätkata töötamist omal käsitöölal, ilma et tal oleks vaja muretseda selleks kütsetunnistust?

VASTUS:

Käitiste ja ettevõtete tegelikelt juhatajailt kütsetunnistuste nõudmise määruse (RT 1937, 58, 521) järgi võivad käitisi ja ettevõtteid (kuhu kuuluvad ka käsitöölalad) juhataada ainult isikud, kes omandanud vastaval tööalal meistri kutse. Kui seesugustes käitistes või ettevõtetes töötab ühes tegeliku juhatajaga ja õpilas-

tega kokku mitte üle 3 töölise, siis võivad juhatajateks olla ka õppinud töölised. Need nõuded tulid määruse järgi täita juba 1. oktoobriks 1937. a.; olid aga käitised või ettevõtted tegutsemas enne 1. jaan. 1935. a., siis hiljemalt 1. maiks 1938. a.

Kõik kirjeldatud eeskirjad tulevad kohaldamisele ka maal elutsevate käsitöölise suhtes, kui nende peamiseks sissetulekuallikaks on käsitöö. On aga käsitöölise ühtlasi väikemaapidaja, kes teeb käsitööd peamiselt põllutööde vaheajal, siis on Tööstusliku kutseoskuse nõukogu asunud nende isikute suhtes seisukohale, et neilt kütsetunnistust nõudma ei hakata ja seega ülaltähendatud määruse eeskirju nende suhtes rakendamisele ei võeta.

VÄLISMAILT

SOOMES

moodustati mõni aeg tagasi riiklik komisjon, kellele tehti ülesandeks selgitada igakülgset korteriolusid maal, eriti maatööliskonda ja väikemaapidajaid puudutavas osas. See komisjon on oma töö teinud. Ajakirjanduse teateil on määratud maatöölise korteriolude parandamiseks summe esialgselt kuni 120.000 krooni suurus.

LEEDUS

on siseministerium koos põllutöoministeriumiga töötanud välja määrused töölise olukorra parandamiseks. Nende järgi asutatakse omavalitsuste juurde erilised bürood tööpakkumiste ja tööandjate registreerimiseks. Peale selle alustatakse juba eeloleval suvel töölistmajade ehitamisega nii linnadesse kui ka maale. Sääraseid maju võivad töölised ka soodsatel tingimustel osta päriseks. Lõppeks avatakse juba aprillis üle riigi 190 tervishoiupunkti, kus vasemad kodanikud saavad arstiabi täiesti maksuta ja maksuvõimelised eriti odavalt.

LÄTIS

võttis ministrite nõukogu vastu seaduse, mille alusel luuakse töövõimetute töölise toetamiseks vastav fond. Sellest fondist saavad ühekordset toetust töölised, kes on ajutiselt või kestvalt kaotanud töövõime ja kes kannatavad puudust. Toetusi määrab tööliskoda.

Põllutöölise korterite ehitamise hoogtöö küsimust puudutas president Ulmanis hiljutisel Läti agronoomide kongressil. Ta ütles, et Lätis on võimalik lahendada põllutöölise puuduse küsimust alles pärast seda, kui on korraldatud põllutöölise korteriolud. President teatas, et praegu on väljatöötamisel põllutöölise elumajade standardplaanid ühe ja kahe perekonna jaoks. Kevadel algab maal põllutöölise elumate püstitamine kiirendatud tempos. Kava kohaselt kahekordistatakse põllutöölise korterite arv võrreldes 1937. aastaga. Selleks tõmmatakse kaasa ka põllumajandus- ja metsaettevõtted. Suurt abi annab selleks ka riik.